

**Старокостянтинівський районний методкабінет
Великомацевицька ЗОШ І-ІІІ ступенів**

**Дзюба Т.Ф.
Ковтонюк І.В.
Левусь Н.Ф.**

РОЗРОБКИ ЗАНЯТЬ
Права дитини
(варіативний курс)

м. Старокостянтинів, 2011

Автори-упорядники:

**Дзюба Т.Ф., Ковтонюк І.В.,
Левусь Н.Ф.**

творчий колектив вчителів І-ІV класів
Великомацевицької ЗОШ І-ІІІ ступенів,
Старокостянтинівського району
Хмельницької області

Рецензенти:

Куйдан Ольга Миколаївна, методист РМК
відділу освіти Старокостянтинівської РДА

Куйдан Ольга Юріївна, директор
Великомацевицької ЗОШ І-ІІІ ступенів

Борищук Валентина Григорівна, заступник
директора Великомацевицької ЗОШ І-ІІІ
ступенів

Рекомендовано: Рішенням Ради Старокостянтинівського
районного методичного кабінету

(протокол № _____ від « _____ » _____ 2011 р.)

Дзюба Т.Ф., Ковтонюк І.В., Левусь Н.Ф.

Розробки занять з варіативного курсу «Права дитини». 1 клас.
– Старокостянтинівський РМК, 2011. – 78 с.

В посібнику подано розробки занять з варіативного курсу «Прав дитини»
для учнів 1 класу загальноосвітніх шкіл.

Заняття розроблено відповідно до чинних програм для учнів початкової
школи загальноосвітніх учбових закладів, які працюють за універсальним
профілем навчання.

Посібник буде корисним для вчителів початкових класів та учнів,
оскільки вони знайдуть у ньому цікавий дидактичний матеріал, що сприятиме
формуванню мовленнєвої та загальної культури.

Посібник адресовано вчителям початкових класів.

Передмова

У посібнику подано розгорнуті конспекти уроків з варіативного курсу «Права дитини».

Працюючи над матеріалами посібника автори ставили перед собою завдання зробити кожен урок цікавим і доступним для дітей. Пропонуються зразки бесід, цікаві завдання, ігри, інсценізації. Використано інтерактивні вправи, елементи новітніх освітніх технологій. Адже урізноманітнення видів роботи знімає втому, розвиває мислення, уяву, пам'ять.

Мета посібника допомогти вчителю представити теоретичний матеріал, а урізноманітнення структури уроків і методів роботи, дає змогу навчити учнів самостійно мислити, робити висновки.

Посібник адресовано вчителям початкових класів, вихователям груп продовженого дня, студентам педагогічних навчальних закладів.

ЗМІСТ

БАТЬКІВЩИНА МОЯ – УКРАЇНА

Заняття 1-2	Що таке Батьківщина.....	8
Заняття 3	Символи нашої держави.....	10

МИ – ГРОМАДЯНИ УКРАЇНИ

Заняття 4	Я – людина.....	13
Заняття 5-6	Поведінка серед людей.....	15
Заняття 7-8	Моя родина і я.....	17
Заняття 9-10	Права та обов'язки членів родини. Родинні взаємини. Конфлікти у сім'ї.....	21
Заняття 11-12	Мої друзі.....	25

ЛЮДИНА У СВІТІ ПРАВИЛ

Заняття 13-14	За якими правилами живуть люди у суспільстві.....	32
Заняття 15-16	Правила доброчинності. Що означає бути доброзичливим?.....	35
Заняття 17-18	Що таке аморальні вчинки? (Хамство, образлива поведінка, слова, що принижують людину).....	38
Заняття 19-20	Що таке закон? Хто ухвалює закон? Конституція – Основний Закон держави. Чому необхідні закони?.....	40
Заняття 21-22	Обов'язки учнів. Правила поведінки в школі.....	42

ПРАВА ДИТИНИ ТА ЇХ ЗАХИСТ

Заняття 23-24	Права людини. Хто і як захищає права людини? Права дітей та їх захисники.....	45
Заняття 25	Право на свободу, честь і гідність.....	50
Заняття 26-27	Як захистити себе від поганого ставлення?..	53
Заняття 28	Що означає право на охорону здоров'я?.....	56
Заняття 29-30	Як дбати про своє здоров'я?.....	59
Заняття 31	Право на безпечне довкілля. Чому треба берегти природу? Як природа впливає на здоров'я людини?.....	63
Заняття 32	Право на достатній життєвий рівень.....	67
Заняття 33	Жорстокість та насильство – забороняються.....	70
Заняття 34	Право на освіту. Ти в школі, щоб отримати знання.....	74

БАТЬКІВЩИНА МОЯ – УКРАЇНА

Заняття 1-2

Тема: Що таке Батьківщина.

Мета: Ознайомити учнів з поняттям «Батьківщина»; дати початкові знання про Україну як незалежну державу, рідну землю; розвивати увагу, мислення; виховувати любов до рідної землі.

Обладнання: карта України, ілюстрації, малюнки.

Хід заняття

I. Організація класу

II. Мотивація навчальної діяльності

Красивий, щедрий рідний край

І мова наша солов'їна.

Люби, шануй, оберігай

Усе, що зветься Україна.

III. Повідомлення теми й мети уроку

IV. Вивчення нового матеріалу

1. Слово вчителя.

Є багато країн на землі

В них озера, річки і долини,

Є країни великі й малі,

Та найкраща завжди Батьківщина!

- Отже, сьогодні, діти, ми поговоримо про нашу рідну, милу батьківщину. Кожна людина завжди з великою любов'ю і душевним трепетом згадує місця, де минуло її дитинство. То родинне вогнище – маленька батьківщина кожної людини, де живуть тато, мама, дідусь, бабуся, сестри, брати. І якщо скласти маленькі батьківщини кожної людини, кожного з нас – вийде велика держава Україна! (Проказую на карті).

А кожному з нас мила серцю Україна, тому що тут ми народились, тут зустрічаємо сонечко, спостерігаємо, як воно котиться на захід. Це для нас розквітають сади, співають пташки, золота осінь дарує дари свої. Бо та земля, де ми народились, усім, як мати: найдорожча, найдобріша, наймиліша. І недаремно свою Вітчизну з давніх-давен українці називають ненькою-Україною.

- А що ви знаєте про Україну?

2. Поетична хвилинка.

Вірші про Україну, рідний край.

3. Легенда про Україну.

Колись давно Бог створив народи і кожному наділив землю наші предки кинулися пізніше, але землі їм уже не дісталася. От вони й прийшли до Бога. А Він у цей час молився і вони не сміли йому щось сказати. Стали чекати. По якійсь хвилі Бог обернувся, сказавши, що вони чемні люди, слухняні. Дізнавшись, чого прийшли до Нього, запропонував їм чорну землю. «Ні, - відповіли наші предки, - там уже живуть німці, іспанці, французи, італійці». «Не тоді я дам землю ту, що залишив для раю, там усе є: річки, озера, ліси, степи. Але пам'ятайте, якщо її берегтимете, то вона буде ваша, а коли ні – ворога».

Пішли наші предки на ту землю, оселилися і живуть до сьогоднішнього дня. А країну свою назвали Україною.

Фізкультхвилинка

Ми мандруєм, ми мандруєм,
Україною крокуєм.
Ось побачили Карпати:
Як вершину нам дістати?
Заглядаємо в озерця –
Не торкнутися нам дна!
Так ми довго-довго йшли...
І до себе знов прийшли.

4. Гра «Що за казка?»

- Немає у світі людини, яка б не любила казок або не чула їх. Особливо діти. Я знаю, що ви теж любите казочки, багато їх чули.

А чи можете ви їх відгадати?

(Уривки казок)

V. Закріплення вивченого

1. Коротка фото-екскурсія.

2. Розвиток творчої уяви.

- Намалуйте, якою ви уявляєте свою Батьківщину.

VI. Підсумок заняття

Виставка малюнків.

Заняття 3

Тема: Символи нашої держави.

Мета: Ознайомити учнів із державними символами; викликати інтерес до пізнання своєї держави; розвивати патріотичні почуття; виховувати повагу й шану до державних та народних символів.

Обладнання: плакат «Державні символи України», карта України, ілюстрації, малюнки до теми, звукозапис Гімну України.

Хід заняття

I. Організація класу

II. Актуалізація опорних знань учнів

- Що таке Батьківщина?

III. Повідомлення теми і мети уроку

IV. Вивчення нового матеріалу

1. Вступне слово вчителя.

Кожна країна світу, кожний народ має свої державні символи. Це герб, гімн і прапор. Що ж означає слово «символ»?

2. Словникова робота.

Символ – це умовне позначення якогось предмета, поняття чи явища.

3. Розповідь вчителя про Герб.

- Ключ до історії роду, міста, держави – символічний знак. Це – Герб! (Демонстрація зображення).

Герб

Наш герб – тризуб,
Це воля, слава й сила;
Наш герб – тризуб.
Недоля нас косила,
Та ми зросли, ми є,
Ми завжди будем,
Добро і пісню
Несемо ми людям.

- Чому саме тризуб вважають гербом України? Бо в тризубі відображено триєдність життя: батько, мати, дитя, які символізують Силу, Мудрість, Любов.

Тризуб символізує мир і творчу працю, спорідненість поколінь.

4. Ознайомлення із Прапором України.

- Державний прапор – це одна з офіційних емблем держави, яка символізує її суверенітет. Український державний прапор – синьо-жовте прямокутне полотнище з двох рівних смуг: верхньої – синього кольору, нижньої – жовтого кольору.

Прапор – це мирне безхмарне небо, що простяглося над жовтим кольором хлібного лану – символу мирної праці й достатку, це й поєднання символів життя Золотого Сонця у Синьому Космосі.

Прапор – це мирне безхмарне небо, що простяглося над жовтим кольором хлібного лану – символу мирної праці й достатку, це й поєднання символів життя Золотого Сонця у Синьому Космосі.

Прапор

Прапор – це державний символ,
Він є а кожної держави;
Це для всіх ознака сили,
Це для всіх ознака слави.
Синьо-жовтий прапор маєм:
Синє – небо, жовте – жито;
Прапор свій оберігати, -
Він – святиня, знають діти.
Прапор свій здіймати гордо,
Ми з ним дужі і єдині,
Ми навіки є народом
Українським в Україні.

5. Слухання запису Гімну України.

6. Бесіда про Гімн.

Державний Гімн України

Державним Гімном України є національний гімн на музику М. Вербицького із словами першого куплету та приспіву твору П. Чубинського в такій редакції:

**Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.**

Приспів:
**Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.**

Закон України «Про Державний Гімн України» від 6 березня 2003 року

Гімн

Слова палкі, мелодія врочиста, -
Державний Гімн ми знаємо усі.
Для кожного села, містечка, міста –
Це клич один з мільйонів голосів.
Це наша клятва, заповідь священна,
Хай чують друзі й вороги,
Що Україна вічна, незнищенна,
Від неї лине світло навкруги.

Фізкультхвилинка

Руки в боки, усміхнись,
На сусіда подивись.
Пальчик, п'ятка, каблучок.
Ми танцюєм гопачок.

V. Узагальнення та систематизація вивченого

1. Малювання державних символів.

2. Гра «Незакінчене речення».

- Герб України
- Гімн – це
- Прапор символізує....

3. Вивчення напам'ять Гімну України (з допомогою вчителя).

VI. Підсумок заняття

- Про які символи ви сьогодні дізналися?

МИ – ГРОМАДЯНИ УКРАЇНИ

Заняття 4

Тема: Я – людина.

Мета: Сформувати поняття людина; з'ясувати особливості людини як частини живої природи та суспільства; сприяти вихованню гуманного ставлення до самого себе та інших.

Обладнання: ілюстрації, малюнки до теми.

Хід заняття

I. Організація класу

II. Мотивація навчальної діяльності

1. «Я».

- Діти, хочете дізнатися, хто найголовніший у цьому світі? Тоді підходьте по одному до мене і я вам покажу.

(Діти підходять, вчителька показує люстерко, і кожен бачить своє відображення).

III. Повідомлення теми й мети уроку

IV. Вивчення нового матеріалу

1. Вступне слово вчителя.

- Людина – це коштовний скарб. Кожен із нас – особистість, а саме такої людини, як ти, більше на Землі немає й не буде. Ти – неповторний!

2. Гра «Доповни речення».

- «Я відрізняюсь від інших людей тим, що я ...»

3. Розповідь про ім'я.

- Ім'я дають дитині в перший місяць життя. Історія людства не знала епохи, коли б у людей не було імен. Ім'я – це велика цінність. Воно записане у вашому свідоцтві про народження. Ім'я – перший подарунок (окрім життя), який подарували вам батьки. Це подарунок на все життя.

4. Вправа «Знайомство».

Називають своє ім'я, розкривають значення (вчитель), прикріплюють бейджики.

5. Продовження розповіді.

- Але може статися так, що тобі зовсім не подобається твоє ім'я. ти можеш змінити його, коли тобі виповниться 16 років.

6. Гра «Мікрофон».

- Як я ставлюсь до свого імені.

Фізкультхвилинка

Буратіно потягнувся,
Раз нагнувся, два нагнувся,
Руки в сторони розвів, -
Мабуть, ключик загубив.

А щоб ключик відшукати
Треба нам навшпиньки стати.

7. Слово вчителя про громадянство.

- Ледь з'явившись на світ, разом із твоїм першим подихом ти став громадянином своєї країни.

8. Словникова робота.

Громадянин – це особа, яка належить до постійного населення якої-небудь держави, користується всіма правами і виконує обов'язки, установлені законами цієї держави.

Громадянство – це політична й правова належність особи до якоїсь конкретної держави.

9. Гра «У чому ми схожі».

V. Узагальнення й схематизація вивченого

1. Робота над прислів'ям

Добре ім'я – краще багатство.

2. «Намалюю свій портрет».

VI. Підсумок заняття

Дидактична вправа «Закінчи речення».

- «Коли я виросту, мене будуть називати ...»

Заняття 5-6

Тема: Поведінка серед людей.

Мета: Розширити поняття дітей про поведінку між людьми, про вихованість і чемність, людську доброту і милосердя; розвивати вміння свідомо дотримуватися устновлених норм поведінки, навички культурного звертання до людей; виховувати у школярів бажання бути культурною, вихованою людиною.

Обладнання: картки із зображенням різних видів дозвілля, ілюстрації, малюнки.

Хід заняття

I. Організація класу

II. Мотивація навчальної діяльності

Всі ми живемо в суспільстві людському.

Люди – живем між людьми.

Є закони і правила певні у ньому –

Поважати їх маємо ми.

III. Повідомлення теми і мети уроку

IV. Вивчення нового матеріалу

1. Гра «Мікрофон».

- Хто знаходиться поруч із тобою?

2. Слово вчителя.

- Людина приходить у світ для добра. Вона живе у людському суспільстві, а тому повинна нести у цей світ світло своєї душі, бути чесною, милосердною, чуйною. Кожна людина вже з першої хвилини свого буття знаходиться серед людей, де є багато правил, законів, а також обов'язків.

3. Робота в групах.

Для чого людям правила?

4. Виступи представників груп.

5. Правила для учнів. «Асоціативний куц».

Фізкультхвилинка

Вранці часу я не гаю,

На зарядку вибігаю,

Марширую, присідаю,

Легко бігаю стрибаю.

І не стомлююсь ні трішки,

Бо я дужі маю ніжки.

6. Робота в групах-екіпажах.

I група – «Як потрібно вітатися».

II група – «Як потрібно звертатися».

7. Слухання звукозапису пісні «Справжній друг».

V. Узагальнення і систематизація вивченого

1. Робота в парах.

- Поспілкуйтеся і виберіть картки із зображенням предметів, ігор або відпочинок для двох чи кількох дітей.

2. «Піраміда любові».

- За допомогою рук побудуємо «піраміду любові». (Діти по чергово говорять про свої уподобання і кладуть свою руку. Починає вчитель).

3. Створення колективної композиції «Коло друзів».

4. Гра «Мікрофон».

- Що найбільше цінуєш у людині?

5. Робота над прислів'ям.

Один – за всіх і всі – за одного.

VI. Підсумок заняття

1. Мої мрії та бажання...

2. Заміни речення одним словом.

* Людина, яка тримає свої речі у порядку.

(Акуратна, охайна)

* Людина, котра завжди все виконує старанно, без помилок.

(Уважна)

* Людина, яка завжди тактовна, коректна, делікатна, люб'язна.

(Ввічлива)

* Людина, що прямо безкорисливо і чистосердечно висловлює свої думки.

(Щира)

* Людина не скупа, не зажерлива, подільчива.

(Щедра)

Заняття 7-8

Тема: Моя родина і я.

Мета: Поглибити знання дітей про поняття рід, родовід, сім'я; формувати розуміння того, що кожен із них не тільки має права, а й обов'язки у сім'ї; поповнювати словниковий запас учнів; виховувати повагу до своєї родини.

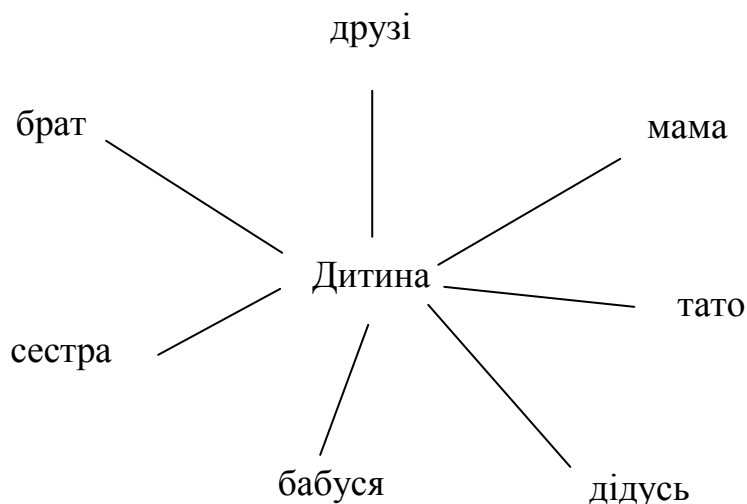
Обладнання: картки, малюнок родовідного дерева, ілюстрації до теми, світлини дітей.

Хід заняття

I. Організація класу

II. Мотивація навчальної діяльності

1. Створення «асоціативного куща» (за допомогою малюнків).

III. Повідомлення теми й мети уроку

IV. Вивчення нового матеріалу

1. *Бесіда про сім'ю, родину.*

Є у мене мама й тато,
Є сестра й молодший братик.
Ми щодня встаєм раненько.
Й до роботи всі хутенько.

- Про кого іде мова?
- Що таке сім'я?

Сім'я – це основа життя людини, вона об'єднує найрідніших людей. Яке гарне й величне слово! Сім'я об'єднується любов'ю, взаємною турботою, обов'язками, спільним житлом, вона потрібна людям для щасливого життя. У кожній сім'ї є свої правила, закони, традиції. Ніхто не має права втручатися в особисте життя інших людей і в життя їхніх сімей.

- Як можна одним словом назвати маму, тата, бабусю, дідуся, брата, сестру, тітку, дядька?

Рід – ось це слово. Кожна сім'я може скласти своє родинне дерево.

2. Словничок.

Рід, рідня, родина.

3. Робота над висловом.

На роду написано.

Розповідь про маму.

Ми вічно прагнемо рости,

А вона – за нас радіти.

Ми без неї – сироти,

А для неї завжди діти.

5. Складання усної розповіді про неньку.

6. Розмова про тата.

7. Робота з таблицею.

- Я люблю свого татка, тому що...

По-перше, ...

По-друге, ...

По-третє, ...

.....

Фізкультхвилинка

Встаньте, діти, усміхніться,
Землі нашій поклоніться
За щасливий день вчорашній!
Ви до сонця потягніться,
Веретеном покрутіться,
Раз присядьте, два присядьте
І за парту тихо сядьте...

8. Розповіді дітей про свою сім'ю.

9. Декламування вірша.

Розкажу вам, друзі, я,
Що таке моя сім'я.
Разом дружно проживаєм
І пісні про це співаєм.
Люба матінка моя,
Як пишаюсь нею я!
В неї руки золоті,
Серцем кожного зігріє.
Тато сильний і завзятий,
Він господар в нашій хаті:
Він майструє, все ладнає,
Бо до цього хист він має.
Дід і бабця у пошані –
Вони праці ветерани,
Всіх онуків міцно люблять
І, як пташенят, голублять.
Є у мене сестра й брат,
І я цьому дуже рад.
Всіх їх дуже люблю я.
Знайте, це – моя сім'я.

V. Узагальнення і систематизація знань

1. Гостини у бабусі.

Їде віз з гори в долину
До бабусі на гостину.
Їда батько і матуся,
Їде тітка Олюся,
Їде Юрчик-синочок,
А бабуся старенька
Любим гостям раденька.

2. Малювання родовідного дерева.

3. Проблемна ситуація.

Мати: Оленко, я йду на роботу, прибери, помий посуд після себе.

Оленка: Мамо, я не можу. У мене завтра контрольна.

Мати: Устигнеш підготуватися. Неможна, щоб удома був такий безлад.

Оленка: А Конвенцією про права дитини я захищена від будь-якої роботи, яка заважає мені вчитися.

- Як ви вважаєте, чи треба допомогти батькам? Чому?

VI. Підсумок заняття

1. Гра «Зустріч з репортером»

- Що вам запам'яталося?

Заняття 9-10

Тема: Права та обов'язки членів родини. Родинні взаємини. Конфлікти у сім'ї.

Мета: Пояснити дітям права та обов'язки членів родини; формувати навички чемного поведіння в сім'ї, в колі родичів, доброго ставлення до людей; розглянути конфліктні ситуації, які можуть виникнути в сім'ї, шляхи їх вирішення; виховувати почуття доброти, взаєморозуміння.

Обладнання: родинне дерево, звукозапис пісні «Родина».

Хід заняття

I. Організація класу

II. Мотивація навчальної діяльності

Звучить звукозапис пісні «Родина».

III. Повідомлення теми і мети уроку

IV. Вивчення теми уроку

1. Вступне слово вчителя.

Батько зранку – на роботу.
Мати варить, прибирає.
Тільки я один не знаю,
Що оце робити маю.
Брат кролів своїх годує,
Бабця цілий день тупцює.
Лиш я в перший клас ходжу
І за партою сиджу.

- Чи згодні ви з автором? Про кого цей віршик?

2. Загадки-підказки «Мої обов'язки»

- 1) Перше, що вмію робити –
Це, звичайно, гарно ... (*вчитись*).
- 2) Щоб мене совість не мучила,
Я виконую ... (*доручення*).
- 3) Щоб в кімнаті було чисто,
Кожну річ ставлю на ... (*місце*).

- 4) В школу я завжди встигаю,
Зранку сам я ... (одягаюсь).
- 5) Завжди чисті черевики,
Бо умію їх ... (помити).
- 6) Хоч я малий, але завзятий,
Люблю батькам ... (допомагати).

3. Складання пам'ятки «Обов'язки першокласника».

- 1) Щоденно ходити в школу.
- 2) Ніколи не запізнюватися на уроки.
- 3) Вчитися старанно.
- 4) Поводитися бездоганно.
- 5) Вправно виконувати всі свої доручення.
- 6) Прибирати за собою іграшки.
- 7) Доглядати за кімнатними рослинами.
- 8) Допомагати батькам.

4. Навчасьось у грі «Умієш чи не вмієш».

5. Мої права в сім'ї.

- * Жити і виховуватись в сім'ї.
- * Право на спілкування з батьками.
- * Право на матеріальну підтримку з боку своїх батьків.
- * Право на захист своїх прав та інтересів.
- * Право на захист від усіх видів насильства.

6. Інценування та розгляд ситуацій.

А) Потрібно піти до магазину за хлібом. Мама на роботі, тато займається ремонтом. Ще є старша сестра – шестикласниця, бабуся і ти. Хто піде до магазину?

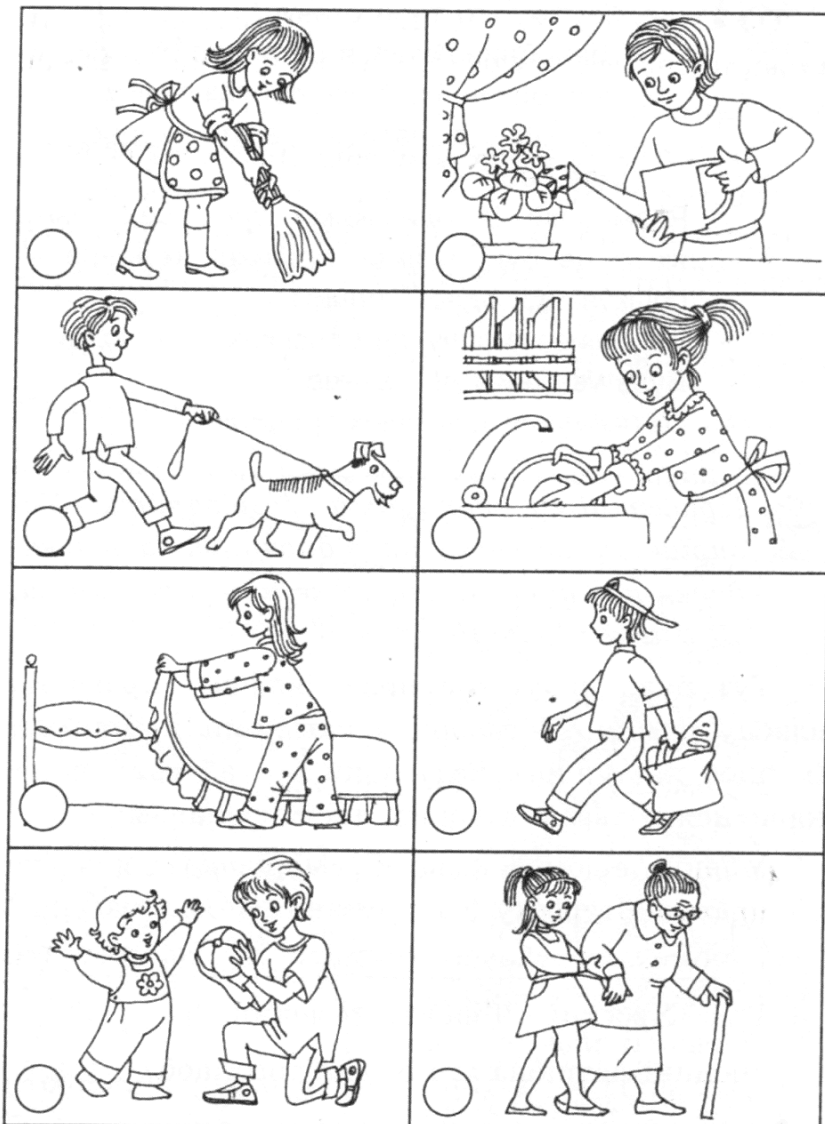
Б) До тебе прийшли твої друзі. Ви весело провели час, гралися. От вони поспішають додому. Іграшки слід прибрати. Незабаром повернеться мама з роботи. Як слід вчинити?

7. *Обов'язки в сім'ї.*

- Твоїми обов'язками можуть бути:

- * шанобливе ставлення до старших;
- * виконувати посильну роботу вдома;
- * піклуватися про батьків;
- * прибирати в кімнаті;
- * допомагати мамі готувати їжу;
- * мити посуд;
- * допомагати татові щось ремонтувати;
- * поливати квіти;
- * годувати тварин;
- * допомагати бабусі;
- * допомагати братикові, сестричці прибрати іграшки.

8. *Робота на картках.*

9. Гра «Хвости». Доповни речення.

«Людині потрібна сім'я для того, щоб ...»

«Я сумую, коли моя сім'я ...»

«Я б хотів(ла), щоб моя сім'я ...»

Фізкультхвилинка

Виростем великі

Яблучок нарвемо.

В кошики великі

Ми їх покладемо.

V. Узагальнення і систематизація вивченого

1. Робота над прислів'ям.

Яка сім'я, такий і я.

Шануй батька й неньку, буде тобі скрізь гладенько.

Добре й батькам, як дитина в славі.

2. Знайди 10 відмінностей.

3. Малювання будинку, у якому ти хотів би жити із своєю сім'єю.

4. Виставка малюнків.

VI. Родинні взаємини. Конфлікти у сім'ї

1. Розглянути можливі конфліктні ситуації в сім'ї, шляхи їх вирішення.

VII. Підсумок заняття

1. Гра «Чим ми пишаємося».

Діти стають в коло. Учитель кидає м'яч якій-небудь дитині і ставить запитання.

Заняття 11-12

Тема: Мої друзі.

Мета: Розкрити значення дружби в житті людини; ознайомити із законами дружби; навчити дітей правильно вибирати друзів, спілкуватись і товаришувати; виховувати почуття дружби, колективізму.

Обладнання: малюнки дітей, запис пісні «Хлоп'ятка і дівчатка», картки.

Хід заняття

I. Організація класу

II. Мотивація навчальної діяльності

1. Слухання байки «Лебідь, Щука і Рак».

III. Повідомлення теми й мети уроку

IV. Вивчення нового матеріалу

1. Слово вчителя.

«Дитина має право в злагоді та дружбі співіснувати з усіма людьми, кожен потребує захисту та піклування» (Конвенція ООН про права дитини. Ст.3)

2. *Бесіда про дружбу.*

- Хто вважає, що у такому товаристві, як Лебідь, Щука й Рак, можна успішно зробити якусь справу?

- Чи вмієте ви дружити?

3. *Слухання й обговорення оповідання «Антон і Харитон».*

Жили на світі Антон і Харитон.

- Давай з тобою дружити, - сказав Харитон. – Будемо один з одним все ділити навпіл – і горе, і радість.

- Давай, - погодився Антон, - коли поруч друг, жити легше й веселіше.

Йшли вони якимось полем. Сонце палить. А сховатися ніде – ні деревця, ні кущика.

- Дай мені твій бриль, - сказав Харитон, - а то мені сильно голову припікає.

Антон віддав Харитону свого великого солом'яного бриля. Сонце почало і йому пекти у голову, але Антон подумав: «Нічого, потерплю. Зате Харитону добре!»

Раптом набігла величезна хмара, линув дощ.

- Дай мені скоріше свого плаща, - закричав Харитон, - хіба не бачиш, твій друг мокне!

Антон віддав йому свій плащ. Дощик поливав Антона. Але він думав: «Ну що ж, заради дружби і промокнути можна».

Пройшов дощ, засяяло сонечко. Харитон віддав Антонові його плащ і великого бриля.

- Візьми, - каже він, - а то мені нести важко.

Антон узяв мокрий плащ і мокрий бриль. А сам замислився. Тим часом друзі дійшли до перехрестя.

- Тобі куди? – запитав Антон.

- Мені ліворуч, - відповів Харитон.

- Ну, а мені праворуч, - сказав Антон.

- Так ми ж хотіли разом йти! – закричав Харитон. – Ми ж друзі з тобою!

Але Антон ішов усе далі і далі. Так і пішов. Жодного разу не оглянувся.

- З котрим хлопчиком ви хотіли б подружитися? Чому?

4. Інсценізація вірша «Справжні подруги».

Другокласниця Людмила
вранці мамі заявила:

- Все, до школи я не йду,
я не стерплю цю біду.

Щастя скінчене моє,
адже в Рити джинси є.

І тепер зі мною Рита
відмовляється дружити.

Мама:

- Ви ж були найкращі друзі.

- Так, але сказала Рита,
поки буду я ходити
не у джинсах, а в спідниці,
їй не хочеться дивитися.

Мамо, дружбу виручай,

Джинси і мені придбай. –
Мама спершу подивилась
на похнюплену Людмилу.

Потім мовила:

- Діла!

Ви справжні подруги! –
й пішла.

Тепер скажіть і ви мені:

- Це справжні подруги чи ні?

5. Розкриття поняття «дружба».

Що це значить – не дружити,

Жити так – одинаком?

Не дружити – це ходити

Не дверима, а вікном.

Це без друга, без подружки

На перерві у кутку

Розправляється самотужки

З апельсином нашвидку.

Це дивитись, наче в книжку,

Набік з видом кам'яним,

А насправді тишком-нишком

Роздавати штурхани.

В школі вчитись й не дружити –

Це, повірте, все одно,

Що, заплющившись, сидіти

І дивитися кіно.

- А що значить «дружити»?

6. Метод «Прес». Робота в парах.

Ми вважаємо, що дружити – це значить ...

Тому що ...

Наприклад ...

Отже ...

7. Кого можна вважати гарним другом? Робота з картками.

Фізкультхвилинка

Встало вранці ясне сонце,
Зазирнуло у віконце.
Ми до нього потяглися,
За промінчики взялися.
Будем дружно присідати,
Сонечко розвеселяти:
Встали-сіли, встали-сіли,
Бачте, як розвеселили.

8. Гра «Навчаючись – вчусь».

- Вислухати і запам'ятати прислів'я.

Не так тії сто братів, як сто друзів.

Дружба – найбільший скарб.

Нових друзів наживай, старих не забувай.

Друга шукай, а знайдеш – тримай.

Людина без друзів, що дерево без коріння.

Як будемо в дружбі жити – нас нікому не зломити.

З ким поведешся, того й наберешся.

Добре там живеться, де гуртом сіється й орється.

- Обговорення змісту прислів'їв.

9. Робота в групах.

Складання правил дружби.

10. Причини сварок і конфліктів у дітей.

- * Будь-хто не завжди може бути правим.
- * Не зуміли вислухати одне одного.
- * Не зуміли критично оцінити себе.
- * Образились через дрібниці.
- * Не поступилися під час суперечки.
- * Не зрозуміли одне одного.
- * Не поставили себе на місце іншого.

11. Поради Правознайка, як уникнути конфлікту.

- * Усвідом, що дрібна сварка може перерости в дуже серйозний конфлікт.
- * Зберігай спокій.
- * Не піддавайся дрібним емоціям.
- * Іди назустріч іншим людям.
- * Іди на компроміс.

12. Словничок.

Компроміс – це згода з ким-небудь у чомусь.

V. Узагальнення й систематизація вивченого

1. Гра «Гарячий стілець».

- Як ти поведешся, коли ...
- ... друг робить тобі зауваження?
- ... товариш просить сказати неправду?
- ... друг просить списати завдання?
- ... приятель двічі підвів тебе?

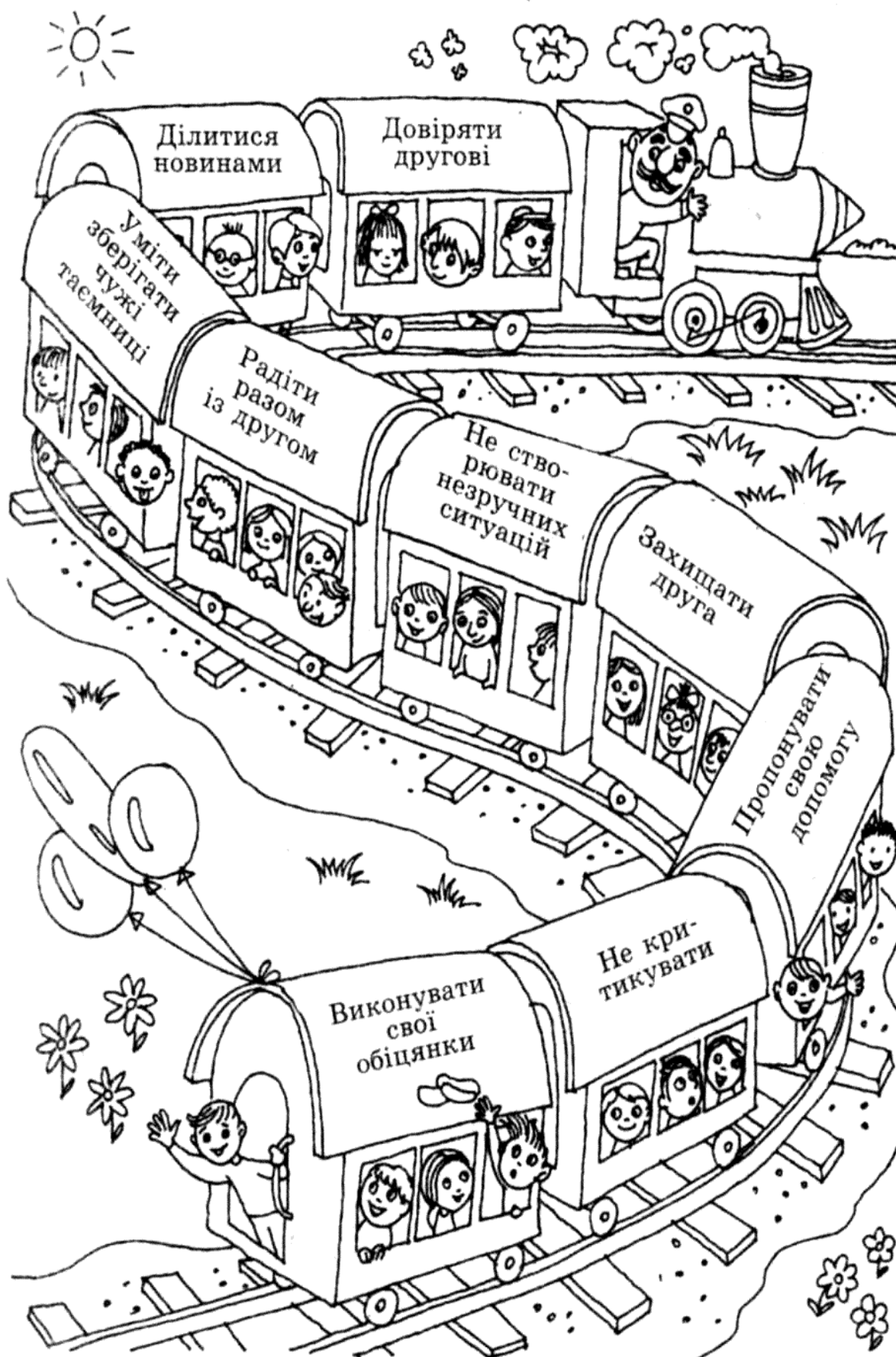
2. Гра «Мікрофон».

- Яким повинен бути твій товариш?

3. Хлопчики і дівчатка – справжні друзі.

Слухання пісні «Хлопчики і дівчатка».

4. Закони дружби.

5. «Подарунок другові».

- Намалювати.

VI. Підсумок заняття

Знайшов мурашка гарну бадилину.

Везе-везе... везе-везе...

І так, і сяк, і вгору, і в долину! –

Така важка, ніяк не доповзе.

Прийшла на поміч різна комашня,

Ще й коника гукнули стрибунця.

Три дні, три ночі царство мурашине

Рубало бадилину на дрівця.

- Хто допоміг мурашці в його нелегкій справі?

- Які почуття дозволили комахам впоратися з величезною роботою?

(Почуття взаємодопомоги, дружби)

ЛЮДИНА У СВІТІ ПРАВИЛ

Заняття 13-14

Тема: За якими правилами живуть люди у суспільстві.

Мета: Формувати уявлення учнів про життя людей у суспільстві. Ознайомити з правилами, за якими вони живуть.

Обладнання: малюнки із серії «Вчуся управляти собою».

Хід заняття

I. Підготовка учнів до сприймання нового матеріалу

1. Гра «З якої це казки?»

(Вчитель показує ілюстрацію, діти називають казку)

2. Обговорення ілюстрації до казки «Лисиця і Журавель».

Бесіда за запитаннями.

- Що можна сказати про дружбу Лисички і Журавля?
- Як повинні відноситись друзі один до одного?
- Чого не хватало в поведінці Лисички і Журавля? (Щедрості)

3. Творча робота. Доповніть прислів'я.

Дружба дорожча за ... (золото).

Дружба – найдорожчий ... (скарб).

Людина без друзів, як птах без ... (крил).

Продовження бесіди.

- Що треба зробити, щоб бути справжнім другом? (Відповіді дітей. Допомогати, довіряти, ділитися, бути уважним, ввічливим, справедливим, доброзичливим).

- Молодці. В дружбі існують правила, без яких дружба не буде справжньою, а буде як в Лисиці і Журавля.

II. Повідомлення нової інформації

За певними правилами люди живуть скрізь. Правила існують в іграх, у сім'ї, в дитячому садку, в школі.

- Кого стосуються правила, які існують в школі? (Вчителів, техпрацівників, учнів).

- Як зміниться життя в школі, якщо ні діти, ні дорослі не будуть виконувати правил?

- Чи сподобається вам таке? Чому?

Правила, які існують в сім'ї, стосуються тільки членів сім'ї.

- Які ви знаєте правила, що існують у вас в сім'ї? (Відповіді).

Правила, які існують в іграх, стосуються тільки тих, хто грає в цю гру. (Гра за вибором дітей).

А ось зараз ми повинні виконати одне із правил уроку. Яке?

Фізкультхвилинка

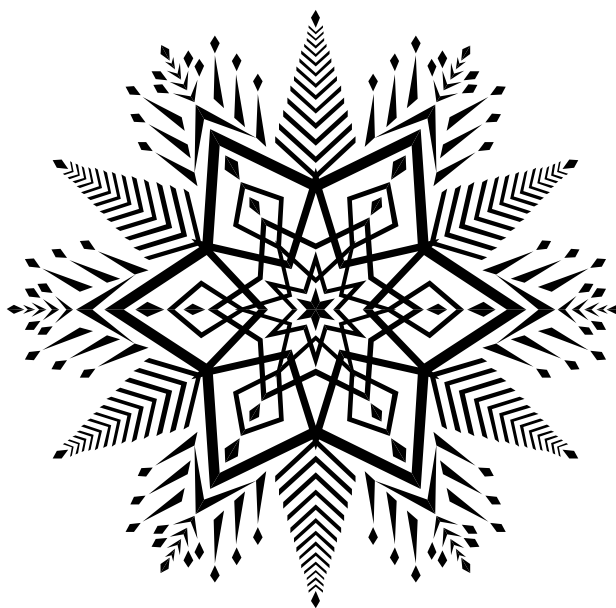
І великим,	(Руки підняті високо над головою)
І малим,	(Присісти)
І старим	(Руки в боки, нахилитись вперед)
І молодим	(Стати струнко)
Треба знати (3 рази)	(Почергові помаху вказівними пальчиками правої і лівої руки)
Щоб у світі добре житьь,	(Руки розвести в боки від середини грудей)
Один одного любить	(Обняти руками свої плечі)
Ну а старших	(Руки назад, нахилитись вперед)
Треба всім нам шанувати	(Руки прикласти до серця і поклонитися)
Місце в транспорті	
звільніть	(Встають і сідають, встають і сідають)
Щось нести допоможіть	(Імітують важкі сумки в руках)
Та на грубощі не	
зважуйтесь ніколи	(Почергові помаху вказівними пальчиками правої і лівої руки)
І від добрих справ	(Руки в боки, нахилитись вперед)
Дідусь усміхнеться	
в сивий вус	(Руки в сторони від верхньої губи в сторони)
І серденько у бабусі	
не заколе	(Руки прикласти до серця)
Добрими будемо, друзі	
зростати	(Руки в боки, нахилитись вперед)
Знову сідаємо тихо	
за парти	(Сідають за парти)

- Діти, скажіть, будь-ласка, для чого, нам, людям, всі ці правила, заборони, хіба не краще було б без них? (Відповіді дітей).

Висновок. Всі правила склали для того, щоб полегшити своє життя. Щоб у людському суспільстві панував мир, злагода, добро і щастя. Дорослі і діти користуються правилами поведінки в сім'ях, в дитячих садках, в школах, в громадських місцях, на вулиці. Батьки мають свої правила на своїх роботах.

III. Підсумок заняття

Як ви гадаєте, якими нам всім треба бути, живучи в суспільстві, щоб дотримуватися правил? (Відповіді дітей. Розумними, добрими, порядними, ввічливими, працьовитими, справедливими, щедрими, старанними, дисциплінованими).

Заняття 15-16

Тема: Правила доброчинності. Що означає бути доброзичливим?

Мета: Розвивати уявлення учнів про достоїнства людини, цінність яких визнана в суспільстві; розкрити моральний зміст доброчинності, доброзичливості. Сприяти розвитку мотивації до добрих і гуманних вчинків.

Обладнання: малюнки із серії «Вчуся управляти собою».

Хід заняття

I. Підготовка учнів до сприймання нового матеріалу

1. Розмова.

- Нагадайте, будь-ласка, нашу розмову на минулому уроці. Звичайно, молодці, ми говорили про правила, за якими живуть люди в суспільстві.

Правила ввічливості.

Правила поведінки на вулиці.

Правила поведінки в громадських місцях.

(Розігрування сценки «В магазині», «В бібліотеці», «В автобусі»)

2. Дидактична гра «Ввічливі слова».

Доповніть вірш потрібними словами ввічливості.

Якщо бажаєш висловить подяку,
Промовити потрібно ... (дуже дякую).

Коли мене сварять,
Я намагаюсь завжди казати чемно ... (вибачте).

І в Україні, і в Росії, і в Словаччині
Всі кажуть на прощання ... (до побачення).

3. Пам'ятаєте, на минулому уроці ми зробили з вами висновок: люди, живучи за правилами, повинні бути якими? (Відповіді дітей).

Вже кількох дітей наголосили на слові добро, доброта. Давайте сьогодні поговоримо про це. Доброта проявляється у вчинках, діях, правда?

II. Повідомлення нової інформації

- Тема нашого уроку – добродчинність та її правила.

Що ж таке добродчинність? З яких двох слів складається це слово?

Добродчинність = добро + чинити, робити, творити, давати.

Добродчинність – одна з найчудовіших людських якостей.

Чинити, робити комусь добро.

Діти, а ви вмієте робити добро? Піклуватися про інших? Згадайте, які добрі вчинки ви зробили. (*Розповіді дітей*)

Ви такі молодці, ви мої маленькі сонечка!!!

Бо, «Якщо людина добре серце має,
Вона іде у світ добро творить.
В її очах любов і ласка сяє,
Така людина сонечком горить.»

Зараз пограємо у гру «Подаруй добре слово сусідові».

(Діти стають у коло, передаючи тепло своїх рук сусідові і промовляючи слово, яке б йому сподобалось).

- Як ви думаєте, які правила добродчинності?

- Робити добро не ради похвали.

- Ніколи не хвались, що ти зробив добро комусь.

Послухайте вірш «Татова порада» Л.Коломієць.

Хлопчик вбіг із двору в хату.
До тата голосно гука:
- А я провідав у лікарні
Свого найкращого дружка.
То ж правда, тату, я – чутливий
І маю серце золоте?
Замисливсь тато на хвилину
І так сказав йому на те:

Коли тебе в тяжку годину
Людина виручить з біди, -
Про це добро, аж поки віку,
Ти, сину, пам'ятай завжди.

Коли ж людині щиросердно
Ти зробиш сам добро колись, -
Про це забудь, аж поки віку,
Мовчи й нікому не хвались!

- Чи є у вірші «Татова порада» правило добродчинності?

Фізкультхвилинка

Читання оповідання М.Стищенка «Першокласниця».

Бесіда.

- Куди спішили першокласниці?

- Хто допоміг дідусеві?

- Як Надя звернулась до нього?

- Що відповів дідусь?

- Що він побажав Наді на прощання?

- Якою була Надя? (*Доброю, уважною, милосердною, чуйною*).

- Діти, Надю ще можна назвати доброзичливою. Як ви розумієте це слово? Воно утворене від двох слів «добро» і «зичити». Доброзичливий – це той, що зичить (*бажає*) людині добра.

Доброзичливість і повага до інших допомагають підтримувати гарні стосунки між однолітками.

А ось правила доброзичливості, з якими вам буде цікаво жити в колективі.

- Грай чесно.

- Шкода, що програв, але не злись.

- Не тішся, коли інші програють.

- Радій успіхам інших!!!!

Допомагай тому, хто потребує твоєї допомоги, із вдячністю приймай допомогу і підтримку друзів.

III. Підсумок заняття

Я сьогоднішній урок хочу закінчити словами:

Любі діти! Відкривайте

Серце для добра.

Всім, хто поруч, подаруйте

Крихітку тепла.

Сильні будьте! Не лякайтесь

Боротьби зі злом.

Пам'ятайте, перемога

Завжди за добром!

Заняття 17-18

Тема: Що таке аморальні вчинки? (Хамство, образлива поведінка, слова, що принижують людину)

Мета: Розвивати уявлення про природну різноманітність поведінки людей в суспільстві; необхідність учитися жити серед людей, вчити давати оцінку чужих вчинків.

Обладнання: малюнки із серії «Вчуся управляти собою».

Хід заняття

I. Підготовка учнів до сприймання нового матеріалу

Слово вчителя.

Сьогодні ми спробуємо поглянути на самих себе. Діти, а що у вас всіх спільного?

- Ми всі навчаємось в 1 класі.
- Нас учать одні і ті самі вчителі.
- Ми живемо в Україні (і т.д.)

А чим ви відрізняєтесь?

- Є хлопчики і дівчатка.
- В нас різна зовнішність.
- Нам подобаються різні уроки.
- Ми любимо різні ігри (і т.д.)

Чи є у вас спільне з дітьми з інших країн?

- Ми всі діти, де б ми не жили.
- Всім дітям необхідно вчитися.
- Всі діти живуть на планеті Земля (і т.д.)

А тепер загляньте сюди, в чарівну скриньку. (*В коробці - дзеркальце*). Там ви побачите для себе найважливішу на Землі людину. (*Заглядають, усміхаються*).

Кожна людина неповторна. Вона є великою цінністю. Всі хочуть жити в злагоді, в доброті, в мирі. Що для цього треба? (Відповіді. Допомогати один одному, не ображати один одного, не говорити поганих слів).

II. Повідомлення нової інформації

От ми і сьогодні поговоримо про вчинки, які вам, я думаю, не подобаються. Такі вчинки називаються аморальними.

Ви чули таке слово – хам? Хам – це людина, яка постійно ображає.

- Чи є у нашому класі діти, які ображають своїх товаришів?

- Ні. В нас є хлопчики і дівчатка виховані, чемні, готові прийти товаришу на допомогу кожної хвилини.

А чи немає у нашій класі дітей, які «прозиваються»? чи можемо ми назвати таких людей (*Відповіді дітей*).

III. Стимулювання учнів до застосування знань на практиці

1. Розігрування життєвих ситуацій.

- Як ви вчините, коли:

- а) в автобусі вас сильно штовхнули і наступили на ногу;
- б) ви добре виконали роботу, а вас не похвалили;
- в) ви образились на друга.

2. Бесіда за малюнком із серії «Вчуся управляти собою».

Фізкультхвилинка

- Ти Вороно-каркароно, де була?

Що, Вороно-каркароно, принесла?

- Покружляла, покружляла угорі,

(Руки вгору,
покрутитися)

Горобців порозганяла у дворі,

(Помахати руками)

Стріла Півня-розбишаку, пісняра,

І чкурнула, дременула із двора.

(Бігом на місце за
парту)

А чи не буває розбишак серед дітей? (*Розповіді дітей*)

IV. Підсумок заняття

Діти, чи потрібно нам запам'ятовувати аморальні вчинки? Давайте краще закінчимо наш урок такими словами:

Ніколи зла нікому не творить,

Бо зло вертатися погану звичку має.

Добро творить, усім добро робить,

І втоми серденько не знає.

Заняття 19-20

Тема: Що таке закон? Хто ухвалює закон? Конституція – Основний Закон держави. Чому необхідні закони?

Мета: Формувати уявлення учнів про державу, розкрити значення слова «закон», «Конституція».

Обладнання: Конституція України.

Хід заняття

I. Підготовка учнів до сприймання нового матеріалу

Бесіда.

- Чому одну людину люблять, поважають, а іншу – ні?
- За що можна поважати людину?
- Для чого людина приходить в світ?

II. Повідомлення нової інформації

Продовження бесіди.

- Так, людина приходить у світ для добра. Вона живе у суспільстві, а тому повинна нести в світ світло і чистоту своєї душі, бути відкритою в помислах і чесною в діях, милосердною й чуйною, дотримуватись тих правил і законів, які існують в суспільстві. Діти, а чи обов'язково повинні бути правила і закони? Хіба без них неможна? (Відповіді дітей).

Правильно, діти, закони існують для того, щоб легше було жити, щоб всі люди жили в мирі, злагоді, добрі і щасті. Бо ж хіба можна робити, що заманеться? Уявіть собі, що в школі кожен робить, що хоче? То чи змогли б ми навчитися читати, рахувати, писати? Звичайно, ні. Так і в державі. Для того, щоб в нашій країні був в усьому порядок, дисципліна, існувала справедливість, Уряд приймає Основний закон – Конституцію (вчитель показує книжку «Конституція України»).

Фізкультхвилинка

III. Стимулювання учнів до примінення знань на практиці

- Діти, в цій книжці (Як вона називається? Конституція) записані права і обов'язки всіх громадян України. І ваші також, тому що ви тож громадяни України.

Послухайте вірш Ірини Жиленко.

Дитя моє, права дитини
Ти мусиш вивчити сумлінно.
Це так потрібно, так важливо,
Напевне, знати в наші дні:
Коли з тобою справедливо
Вчиняють, а коли ні.
Тож прочитай, завчи напам'ять,
Порадь і друзям прочитати.
Хай прочитають тато й мама –
Закони всім потрібно знати.

Бесіда.

- Що повинні всі знати (*Закони*)
- Де записані закони? (*В Конституції*)
- Що таке Конституція? (*Основний Закон держави*)
- Що визначає Конституція? (*Якою має бути держава, та права і обов'язки її громадян*)
- Закон складається із статей. У 28 статті записано: Кожна дитина має право на освіту. А ви скористались вашим правом? Звичайно, ви всі учні 1 класу. Але в Конституції записані ще й обов'язки. То який зараз у вас найголовніший обов'язок? (Добре вчитися).

Обов'язок – це те, що людина повинна виконувати неодмінно, обов'язково. Тому і називається: обов'язок.

IV. Підсумок заняття

Вивчаємо вірш напам'ять.

В нас людина кожна знає,
Чим займатись вона має.
Гарантує нам це право
Основний закон держави.

- Який ж Основний Закон держави? (Всі разом) – Конституція.

Заняття 21-22

Тема: Обов'язки учнів. Правила поведінки в школі.

Мета: Закріпити знання учнів з правилами поведінки їх в школі, з їх обов'язками.

Обладнання: таблиця «Правила поведінки учнів в школі».

Хід заняття

I. Підготовка учнів до сприймання нового матеріалу

- Діти, ви пам'ятаєте вірш, який ми вчили на попередньому занятті?

В нас людина кожна знає,
Чим займатись вона має.
Гарантує нам це право
Основний закон держави.

- А ви пам'ятаєте, у якій статті Конституції України записано: кожна дитина має право на освіту. (У 28).

А обов'язок нашої держави – забезпечити доступну для кожної дитини безкоштовну обов'язкову освіту. Розкажіть, будь-ласка, чи це дійсно так? (Відповіді дітей).

- Так, ви вже школярі, учні 1 класу. Ви безкоштовно навчаєтесь, вам безкоштовно видали підручники, вас безкоштовно годують у нашій шкільній їдальні. В Конституції записані не тільки права, а й що? (Обов'язки). Молодці.

II. Повідомлення нової інформації

Тема сьогоднішнього уроку так і звучить: Обов'язки учнів та правила поведінки їх у школі.

- Який найголовніший обов'язок кожного учня? (Добре вчитися)

- Тепер, докажіть мені, що ви виконуєте цей обов'язок добросовісно. (Добре читаємо. Називають кількість слів за хвилину. Пишемо, рахуємо, розв'язуємо задачі).

- Діти, одним із обов'язків учня є дотримання правил особистої гігієни. Як ви це розумієте? Чи виконуєте цей обов'язок? (Відповіді дітей. Догляд за волоссям, зубами, за шкірою. Чистота одягу, взуття).

- Чи дотримуємось чистоти і порядку в класі? В школі?
- Розкажіть, як ви відноситеся до шкільного майна, до свого особистого?
- А по вашому зовнішньому одягу видно, що ви учні? (Розповіді дітей про шкільну форму).
- Скажіть, будь-ласка, чи займаєтесь самообслуговуванням? (Витираємо дошку, підливаємо вазони, прибираємо на партах і в партах, слідкуємо за порядком в куточку відпочинку).
- Дотримання правил поведінки в школі є обов'язковим для кожного учня. Всі правила можна розділити на дві групи:
 - * правила поведінки на уроках;
 - * правила поведінки під час перерв.

Фізкультхвилинка

(Вивішую таблицю «Правила поведінки учнів в школі». Учні читають. Кожне правило обговорюємо).

Правила поведінки в школі

Правила поведінки на уроках

- Учні зобов'язані приходити до школи за 10-15 хвилин до початку занять.
- Заборонено перебувати в класах у верхньому одязі.
- Одяг учнів має бути чистим і охайним, відповідати вимогам, викладеним у Статуті школи.
- Учні входять до класу за дзвінком. Запізнюватися на уроки без поважних причин заборонено.
- Під час уроку не можна створювати галас, без дозволу підводитись, відвертати увагу інших учнів від уроку.
- Заборонено виходити з класу без дозволу вчителя.
- Урок закінчується тоді, коли вчитель оголосить про це. Тільки після цього учні можуть йти на перерву.
- Учень повинен дбайливо ставитись до своїх підручників та зошитів.
- Учні зобов'язані знати і дотримуватись правил техніки безпеки як під час уроків, так і після їх закінчення.
- Забороняється користуватися мобільними телефонами під час проведення уроків.

Правила поведінки під час перерви

- Під час перерви учень зобов'язаний прибрати своє робоче місце й підготуватися до наступного уроку.
- Під час перерви забороняється:
 - бігати сходами, коридорами та в класних кімнатах;
 - штовхатися або грати м'яча в приміщеннях, не пристосованих для цього;
 - сваритися між собою та зі сторонніми людьми, з'ясовувати стосунки за допомогою сили, битися.

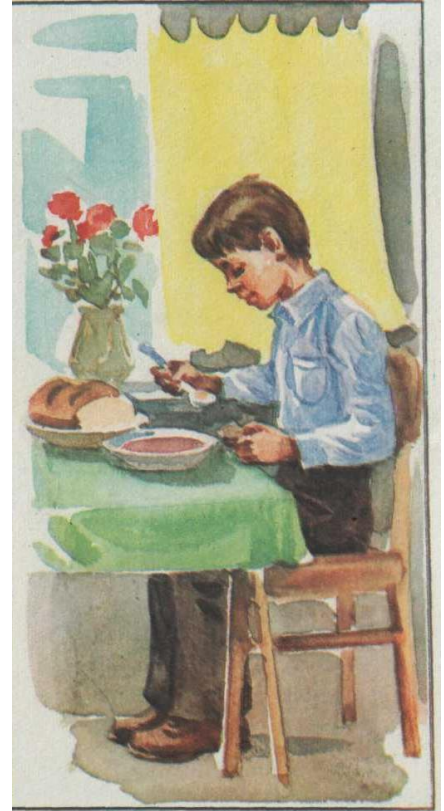
- Діти, ми на перерву ходимо в їдальню.
Які ж правила поведінки в їдальні?

* У шкільній їдальні учні повинні виконувати вимоги вчителів, працівників їдальні та чергових.

* Забороняється перебувати в їдальні у верхньому одязі.

* Заборонено виносити їжу і напої за межі їдальні.

А як вести себе за столом ви вже знаєте?
(Так, ми вчили на уроках «Я і Україна»).

III. Підсумок заняття

- Діти, а чи зможете ви дома своїм батькам розповісти про свої обов'язки в школі і правила поведінки на уроках і під час перерв. Розкажіть це так, як будете розказувати дома.

ПРАВА ДИТИНИ ТА ЇХ ЗАХИСТ

Заняття 23-24

Тема: Права людини. Хто і як захищає права людини? Права дітей та їх захисники.

Мета: Ознайомити дітей з їхніми правами. Допомогти молодшим школярам зрозуміти їхнє право на турботу і піклування держави про кожну дитину. Формувати уміння дотримуватися правових свобод та обов'язків дитини. Виховувати патріотичні почуття, товариську, любов до ближнього, до природи.

Обладнання: Конституція України, закон «Про охорону дитинства», аудіозапис спокійної музики.

Хід заняття

I. Організаційна частина

У нас сьогодні урок незвичайний.
Урок, як казка, буде в нас.
Бо право вивчатиме кожна дитина.
Сідаймо за парти! Увага, клас!

II. Мотивація навчальної діяльності

Таємничо-чарівна хвилина. (Вмикаємо фоновий запис спокійної музики).

Слово вчителя. У мене в руках чарівна паличка. Зараз я нею доторкнуся до дверей, і ви побачите щось несподіване. (Відчиняються двері, і до класу залітає повітряна кулька, в якій є папірець).

У мене в руках повітряна кулька.

За формою що вона вам нагадує? (Кулю).

Так, нашу планету Земля.

У цій кульці є папірець, давайте прочитаємо, що там написано.

«Людина – найцінніший скарб планети Земля»

Як ви розумієте цей вислів?

Так, дійсно, людина найрозумніша істота планети Земля. Кожен із вас, діти, неповторна особистість і саме такої більше на цій землі немає і не буде.

Відомий поет України В.Симоненко написав про неповторність кожного, кому батьки подарували життя.

(Виразне читання вчителем вірша В.Симоненка «Ти знаєш, що ти – людина»)

Ти знаєш, що ти – людина?
Ти знаєш про це чи ні?
Усмішка твоя – єдина,
Мука твоя – єдина,
Очі твої – одні.

Більше тебе не буде
Завтра на цій землі.
Інші кохатимуть люди –
Добрі, ласкаві й злі.

Сьогодні усе для тебе:
Озера, гаї, степи.
І жити спішити треба,
Кохати спішити треба –
Гляди ж, не проспи.

Бо ти на землі – Людина,
І хочеш того чи ні,
Усмішка твоя – єдина,
Мука твоя – єдина,
Очі твої – одні.

Продовження слова вчителя.

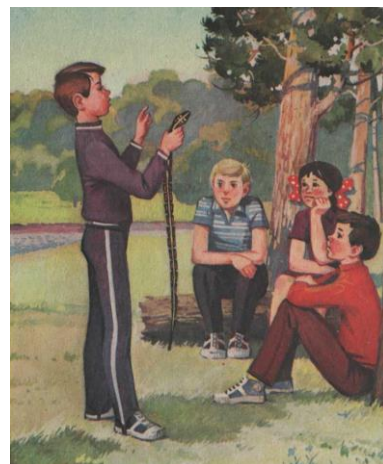
Мине не одне тисячоліття, поки людство зрозуміє цю істину і нарешті прийме закони, які оберігатимуть дитину – найбільше наше багатство.

III. Повідомлення теми і мети уроку

Адже у різні час неоднаково дивилися на виховання і догляд за дітьми. Лише у XVII-XVIII ст. на дітей починають звертати увагу – шують дитячий одяг, створюють дитячі іграшки, пишуть дитячі книги, дитячі пісні та музику. А хіба раніше діти не мали іграшок, запитаєте ви.

Так, не мали. Дитина носила довгу сорочку, а коли виростала – одяг, як у дорослих. Дітям було нелегко, не було законів, які оберігали б їхнє життя. Аж у 1924 році у м.Женеві було прийнято Декларацію прав дитини. У 1989 році всі країни світу, в тому числі й наша Україна, підписали Конвенцію прав дитини.

У кожній державі є один найголовніший закон – Конституція. Ось чому кожен народ хоче мати хорошу Конституцію. Бо від Конституції залежить щастя й доля нашого народу і кожної людини. Кожний громадянин повинен добре знати Конституцію своєї держави, розуміти її, виконувати і боронити.

IV. Робота над темою уроку

1. Словникова робота.

Декларація – це документ, у якому викладено важливі правила, обов'язки для всіх людей.

Конвенція – це угода, міжнародний договір з певних питань. У даному випадку – з питань прав дитини.

Закон – документ, прийнятий вищим представницьким органом державної влади.

Конституція – це закон про устрій, будову держави, про головні права та обов'язки громадян.

2. Ознайомлення з правами дитини.

А ось права, внесені до Конвенції ООН про права дитини.

Кожна дитина має право:

- на любов і піклування;
- на повноцінне харчування;
- на освіту;
- на отримання медичної допомоги;
- на вільне висловлювання своїх думок;
- на вільне спілкування;
- на відпочинок і дозвілля.

Ось і зараз давайте відпочинемо.

Фізкультхвилинка

1. Наш гусак піднявсь на кладку,
Став, як завше, на зарядку.
Повернувся вліво, вправо,
Чинно робить вільні вправи.
2. Котик вийшов, потягнувся,
Ніжки випрямив, зігнувся.
3. Раз і два, і три, й чотири,
Присідали крокодили.
4. А за ними вирушали
Тигри, леви і шакали.

5. Стали струнко! Руки в боки!
Пострибаєм, як сороки.

А тепер усі відпочили і за парти тихо сіли.

3. Особлива турбота належить дітям-інвалідам, дітям-сиротам.

Давно колись існувала держава Спарта, яка славилася нездоланими воїнами, сильними, здоровими, витривалими.

У цій країні оглядали кожного новонародженого хлопчика й вирішували: якщо він міцний, здоровий – хай живе, а якщо дитя народжується слабким, хворим, його скидали зі скелі.

Наша держава піклується про всіх дітей – і здорових, і хворих. Кожна країна, зазначається у Конституції, повинна турбуватися про новонароджених, допомагати батькам, будувати лікарні й поліклініки.

У світі дуже багато дітей-інвалідів, які не можуть ходити, позбавлені зору, діти, які хворі на невиліковні хвороби. Для них створює наша держава спеціальні школи, випускає літературу, за якою вони можуть вчитися. За ними весь час слідкують і допомагають їм медики, вчителі. Ці діти живуть серед нас, і ми повинні їх поважати і допомагати їм.

V. Закріплення вивченого матеріалу

- Як називається перший документ про права дитини? (Декларація)
- До якого віку ми вважаємося дітьми? (До 18 років)
- У скільки років ми стаємо повноправними громадянами? (У 18 років)

VI. Підсумок заняття

1. Гра «Мікрофон»

- Які права має дитина після народження?

2. Читання вірша

Дитя має права дитини
Ти мусиш вивчити сумлінно.
Це так потрібно, так важливо
Напевно знати в наші дні:
Коли з тобою справедливо
Вчиняють, а коли і ні.

Тож прочитай, завчи напам'ять,
Порадь і друзям прочитати.
Хай прочитають тато й мама,
Закони всім потрібно знати.

- Який настрій викликав урок?

- Діти, вам буде завдання розповісти батькам, з якими правами дитини ознайомилися на уроці.

Заняття 25

Тема: Право на свободу, честь і гідність.

Мета: глибше познайомити учнів з правами дітей. Формувати в учнів уявлення про Декларацію прав дитини. Виховувати шанобливе ставлення до оточуючих.

Обладнання: Конституція України.

Хід заняття

I. Організаційний момент

II. Повідомлення теми

Знайте ж, що усі ви рівні
Від народження в правах.
І людина – змалку вільна,
Наче в небі синім птах...

Знайте ж, змалечку всіх діток
Треба вчить, оберігать,
І ніхто у всьому світі
Їх не сміє ображати!
Треба діткам всього світу
Не сваритись, а дружити,
І по правилах хороших,
По законах треба жити!

III. Виклад матеріалу. Усвідомлення та осмислення

- Дитинство – найважливіший і неповторний період у становленні особистості. Саме у цей час людина потребує найбільшої уваги і захисту.

Документом, спрямованим на захист дітей, є Конвенція про права дитини, прийнята Організацією Об'єднаних Націй.

Конвенція про права дитини набула чинності для України з 27 вересня 1991 року.

- Сьогодні ми розглянемо лише право дітей на свободу, честь і гідність.

Історія знає чимало випадків, коли люди лише за колір шкіри чи національність принижували інших, вважали їх гіршими за себе. Таке явище називається **дискримінацією**. Особливо жахливими прикладами масової дискримінації стали злочини фашизму під час другої світової війни.

Щоб не допустити повторення великого винищення людей, Організація Об'єднаних Націй у 1948 році ухвалила особливий закон,

який захищає життя, свободу та гідність кожної людини. Він називається Загальною декларацією прав людини. Всі країни, що підписали цей документ, зобов'язувалися поважати честь і гідність кожної людини, незалежно від її статі, раси, стану здоров'я, освіти тощо.

- А тепер спробуйте скласти прислів'я .

Усі		Різні		у
	але		ми	
рівних		правах		

Гра «Так чи ні»

Згадайте казку Г.Х.Андерсена «Гидке каченя».

1. Чи всі герої казки ставилися один до одного, як брати?

а) так:

б) ні.

2. Чи повинні герої казки мати однакові права незалежно від свого походження?

а) так:

б) ні.

3. Чому мешканці пташиного двору ображали гидке каченя?

а) воно було найрозумніше;

б) воно було не таке, як інші;

в) воно було найввічливіше.

- Які висновки ми з вами можемо зробити?

- Як треба ставитися до рідних, друзів, оточуючих?

Фізкультхвилинка

IV. Узагальнення знань учнів. Робота в групах «Правопорушення серед казкових героїв»

1. Чи правомірно діяв Вовк у мультфільмі «Ну, постривай!», хапаючи чужі транспортні засоби і кидаючись у погоню за Зайцем?

а) так:

б) ні.

в) у нього не було іншого виходу.

2. Який злочин учинили проти Дюймовочки окремі персонажі казки?

- а) шахрайство;
- б) викрадення;
- в) розбій.

3. Який злочин учинила Снігова королева?

- а) шахрайство;
- б) викрадення;
- в) розбій.

4. Хто з тварин в казці «Колобок» учинив найнебезпечніший злочин?

- а) вовк;
- б) лисиця;
- в) ведмідь.

V. Підсумок заняття

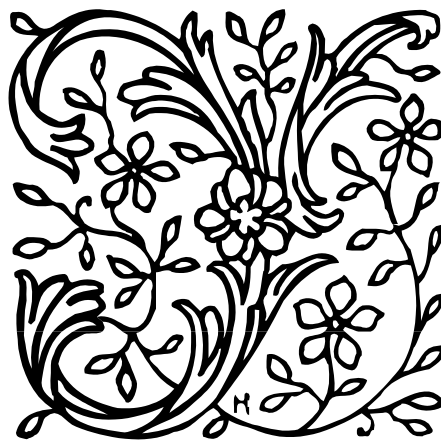
- Прочитайте та поясніть вислови.

наКож надити єма пвора зтина їство вапра.

Вивйча їство вапра і всячи мини косярисватуги.

-

Не забувайте, що поважаючи права інших людей, ви спонукаєте їх довіряти вам, поважати ваші права.

Заняття 26-27

Тема: Як захистити себе від поганого ставлення?

Мета: Навчити учнів правильно поводитися при виникненні загрозливих ситуацій в ліфті, під'їзді, при намаганні сторонніх проникнути в квартиру; застерегти дітей від небезпечної довіри до незнайомих людей. Виховувати в них обачність та поміркованість дій. Закріпити знання телефонних номерів пожежної частини, міліції, швидкої допомоги, служби газу та робочих телефонів батьків.

Обладнання: малюнки.

Хід заняття

I. Організаційний момент

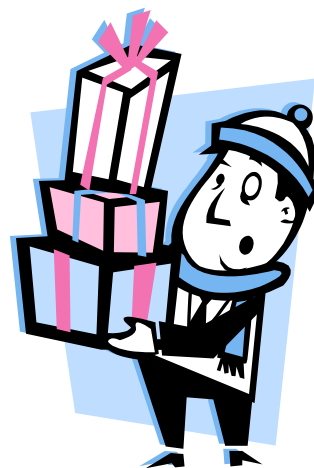
II. Мотивація навчальної діяльності учнів. Повідомлення завдань уроку

- Ви вже доволі дорослі, щоб подбати про особисту безпеку як удома, так і за межами квартири. Відомо, що небезпечними можуть бути не лише темні вулиці та пустирі, але й під'їзд чи ліфт вашого будинку. Розглянемо життєві приклади і з'ясуємо, як уникнути небезпеки у конкретних випадках.

III. Обговорення небезпечних ситуацій

1. Розповідь учителя

- У житті є не тільки небезпечні предмети, але й небезпечні люди. Їх називають злочинцями. Вони можуть пограбувати квартиру, викрасти дитину чи навіть убити людину. Якщо ви залишились удома самі, пам'ятайте дуже важливі правила поведінки: ніколи не слід відкривати двері незнайомим людям, якими важливими не були б підстави для цього. Навіть якщо у двері дзвонить поштар, лікар чи міліціонер, все одно не відчиняйте, якщо ви не знаєте цих людей. Злочинці можуть одягти будь-яку форму. Вам можуть запропонувати покататися на автомобілі чи даватимуть усілякі солодощі, іграшки. Не вірте, не спокушайтеся і не відчиняйте двері.

Якщо ти сам залишився удома –
Вхідні двері добре зачиняй
І незнайомих тьотю й дядю
В свою квартиру не впускай.

Щоб не забрали цінні речі,
Не причинили тобі зла –
Не відчиняй дверей нікому,
Хто б не просив й щоб не казав.

Одразу подзвони до мами
Чи татові дзвінка зроби –
Вони тобі завжди порадять,
Як тут уникнути біди.

- Якщо до вас телефонує незнайома людина, ніколи не можна називати своє прізвище, номер своєї квартири, чи давати будь-яку інформацію про себе та своїх рідних. На запитання, чи вдома мама, тато, слід відповісти, що мама пішла в магазин або вигулює собаку, а тато, скажімо, миється у ванній. Проте на всі запитання краще взагалі не відповідати.

У небезпечну ситуацію ви можете потрапити і в під'їзді будинку. Ось що треба знати, щоб зарадити такій небезпеці:

- Якщо, повертаючись із прогулянки, чи зі школи, ви бачите у своєму під'їзді підозрілих людей, наприклад, бомжів, п'яного чи компанію підлітків, тоді краще не поспішайте додому. За умови, що ви живете на нижніх поверхах і впевнені, що дорослі є вдома, можна гукнути їх і попросити зустріти вас.

2. Моделювання життєвих ситуацій. Відшукування учнями способу уникнення небезпеки.

- Може статися так, що небезпека виникла несподівано. Припустимо, що вас уже перестріли зловмисники. Як би ви вчинили у даному випадку? (*Відповіді дітей*).

Дуже важливо знати про небезпеку, яка підстерігає вас у ліфті. Запам'ятайте правило: ніколи не сідайте у ліфт з незнайомими вам людьми.

IV. Робота над малюнками. Робота в групах

Учні визначають, кому з дітей, зображених на малюнку, загрожує небезпека, пояснюють чому, розповідають, як вчинили б вони, опинившись у такій ситуації.

Фізкультхвилинка

Руки в боки, руки так,
І зробили, як літак,
Помахали ми руками та ногами
І ще трохи головами.

V. Закріплення вивченого

1. Бесіда про необхідність знати номери телефонів батьків.

- Якщо ви знаходитесь удома самі, варто мати номери робочих телефонів батьків. Тоді ви зможете легко з ними зв'язатися і спитати поради, як вчинити у скрутному становищі, чи покликати їх на допомогу.

2. Вивчення номерів телефонів 01 (101), 02 (102), 03 (103), 04 (104).

- Є ще кілька доволі важливих і потрібних номерів телефонів. Зараз ми їх вивчимо напам'ять.

3. Гра «Потрібна допомога!». Робота в групах.

Клас поділити на чотири групи. Кожній групі призначають номер (01, 02, 03, 04). Учитель «робить виклик» - тобто повідомляє про небезпеку і просить допомогти. Та служба, яка може зарадити в даній ситуації, голосно називає номер, за яким слід звернутися. Наприклад:

- Пустуни в підвалі будинку розпалили вогнище, виникла пожежа. Потрібна допомога! Телефонуйте - ...!

- Старенький дідусь знепритомнів на сходах. Викликаю швидку допомогу - ...!, і т.д.

VI. Підсумок заняття

Гра «Мікрофон».

- Про що ви дізналися на сьогоднішньому уроці?

Заняття 28

Тема: Що означає право на охорону здоров'я?

Мета: Ознайомити учнів з правами на обстеження у медичних закладах. Навчити, як звертатися за порадою та допомогою в разі потреби. Формувати бажання дбати про власне здоров'я.

Обладнання: Малюнки, на яких зображено медичні заклади, як діти проходять обстеження, кросворд.

Хід заняття

I. Організаційний момент

II. Вивчення нового матеріалу

1. Відгадування загадки.

Схочеш купити – не купиш,
А схочеш продати – не продаси.

(Здоров'я)

2. Розповідь учителя.

Людина живе в суспільстві. Вона повинна дотримуватися його законів. Про здоров'я дітей піклуються їхні батьки, про це повинні дбати і самі діти.

Наша держава піклується про здоров'я про здоров'я дітей, дотримуючись вимог Конвенції про права дитини. Конвенцією про права дитини (стаття 24) визначається право дитини на користування найбільш досконалими послугами системи охорони здоров'я і засобами лікування хвороб та відновлення здоров'я, щоб «жодна дитина не була позбавлена свого права на доступ до подібних послуг системи охорони здоров'я». В Україні діє безплатне медичне обслуговування дітей. Дітям обов'язково роблять профілактичні щеплення, щоб вони не захворіли на небезпечні хвороби.

Якщо хтось відчув ослаблення, головні болі, треба з допомогою дорослих термометром поміряти температуру. При підвищенні температури необхідно повідомити батьків або викликати лікаря.

Члени сім'ї повинні піклуватися про здоров'я один одного. Якщо хтось із членів сім'ї захворів, то як дорослі, так і діти повинні допомагати своїм рідним.

Для того щоб забезпечити піклування про безпеку і здоров'я

Фізкультхвилинка

Щось не хочеться сидіти,
Треба трохи відпочити:
Руки вгору, руки вниз,
На сусіда подивись.
Писніть, діти, кілька раз,
За роботу – все гаразд!

III. Закріплення вивченого матеріалу

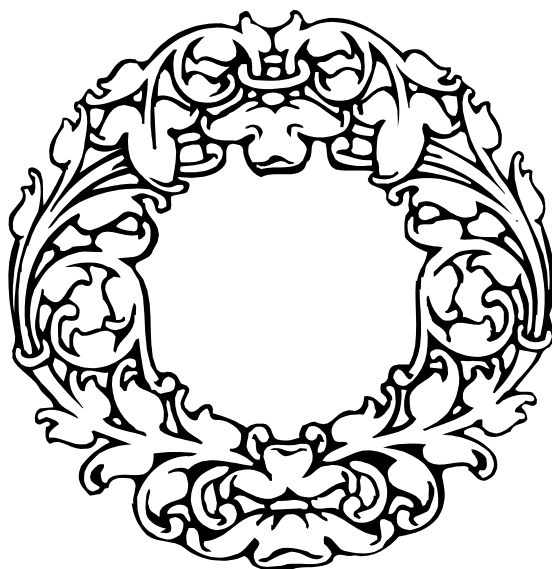
- Хто піклується про ваше здоров'я?
- Чому діти повинні дбати про своє здоров'я?
- Куди треба звертатися в разі потреби?

IV. Підсумок заняття

Гра «Мікрофон».

- Що ви запам'ятали із почутого на сьогоднішньому уроці?

Заняття 29-30

Тема: Як дбати про своє здоров'я?

Мета: Розповісти дітям, що є запорукою міцного здоров'я (здоровий спосіб життя, родинні і сімейні звички, що забезпечують його): пояснити необхідність дотримування режиму дня та правил особистої гігієни. Вивчити з учнями комплекс вправ для очей. Виховувати дбайливе ставлення до свого здоров'я.

Обладнання: Квіточка-семицвіточка із записаними на пелюстках правилами дбайливого ставлення до здоров'я, малюнки.

Хід заняття

I. Організаційна частина. Повідомлення теми і мети уроку

- Тема сьогоднішнього уроку звучить як запитання: «Як дбати про своє здоров'я?» І це даремно. Адже таке запитання є найпершим серед усіх інших. Бо міцне здоров'я – це найдорожчий скарб кожної людини. І дуже важливо вміти берегти цей скарб.

- Як ви гадаєте, що потрібно робити для того, щоб не хворіти і зберегти міцне здоров'я?

- Поговоримо про це детальніше.

II. Вивчення нового матеріалу

1. Розповідь учителя.

- Чи знаєте ви, що наше здоров'я залежить від того, як ми дбаємо про нього щодня. Міцне здоров'я – це передусім свіже повітря, фізкультура, спорт, особиста гігієна, правильне харчування.

Вам дуже пощастило, якщо ви живете в сім'ї, де сформувались міцні звички стосовно догляду та піклування за своїм здоров'ям. Добре, якщо батьки змалку привчають своїх дітей щоранку робити зарядку і приймати холодний душ, дотримувати правил особистої гігієни: мити руки перед їжею і після туалету, щодня – вранці і ввечері – чистити зуби. добре, коли дорослі і діти разом гуляють на свіжому повітрі, займаються спортом або навіть працюють на присадибній ділянці. Добре, коли сім'я звикла їсти в один і той же час, а їхня їжа багата на овочі і фрукти.

Дуже важливо дотримуватися режиму дня. Це означає, що усі щоденні справи слід виконувати в один і той же час: прокидатися вранці, робити зарядку, вмиватися, їсти, виконувати домашнє завдання, допомагати батькам, гратися у дворі і, звичайно, без нагадування дорослих лягати спати. Якщо ви дотримуватимете

режиму дня, то нікуди не запізнюватиметесь, встигатимете зробити безліч важливих і приємних справ, навчитеся раціонально використовувати час, чергуватимете працю і відпочинок.

2. Робота в групах.

- Чи завжди ви робите звичайні щоденні справи в один і той же час? Чи існує у вашій сім'ї традиція дотримуватись режиму дня?

3. Робота з малюнками.

- Розгляньте малюнки на дошці. У якій послідовності можуть відбуватися вказані події? Поставте у кружечках цифри у потрібному порядку.

- Пригадайте свій режим дня та з'єднайте кожен малюнок із відповідною йому годиною. О котрій годині ви лягаєте спати? А о котрій годині вранці прокидаєтесь?

- Запам'ятайте: діти вашого віку повинні лягати спати не пізніше 21-ї години, тобто о 9-ій годині вечора. А ще знайте:

Хто день починає із зарядки,

У того здоров'я в порядку.

III. Обговорення порад, яких слід дотримувати, щоб зберегти здоров'я

- У народі кажуть: «Немає щастя без здоров'я». Отож, щоб бути щасливим, потрібно дбати про своє здоров'я. послухайте поради, як слід піклуватися про себе.

Друже, щоб здоровим бути,

Треба навички здобути

Про здоров'я піклуватись:

Перш за все, не лінуватись,

І здружитися із спортом,

Рідко ласувати тортом,

Воду крижану не пити

І ніколи не палити!

Щоб знешкодити мікроби,

Руки мий щоразу чисто,

Не забудь щоденно їсти

Овочі і фрукти різні –

Всі вони тобі корисні.

Вранці й ввечері, мій любий,

Завжди-завжди чисти зуби.

Гра «Мікрофон».

- Які поради стосовно турботи про своє здоров'я ви запам'ятали?

ІV. Бесіда про турботливе ставлення до очей. Розучування комплексу вправ для очей

- Дбайливого ставлення вимагає не тільки весь організм, а й кожен орган зокрема. Ви навчаєтесь у школі, виконуєте чимало завдань, працюєте з комп'ютером, а вдома переглядаєте телепередачі. При цьому найбільше навантаження лягає на очі. Вони теж хочуть, щоб про них подбали, берегли їх від перевтоми.

Якщо ви хочете мати гарний зір, не перевтомлюйте очі, ніколи не проводьте багато часу біля телевізора чи комп'ютера. Телевізор достатньо дивитися 20 хвилин на день. А за комп'ютером дітям вашого віку можна перебувати не більше ніж 30 хвилин і не частіше ніж двічі на тиждень.

Якщо ви читаєте, виконуєте письмові завдання, регулярно давайте відпочити своїм очам. Для цього я пропоную вам розучити вправу для очей.

Гімнастика для очей.

1. Швидко заплющ очі на 3-5 секунд, а потім розплющ.
2. Заплющ очі і пальчиками злегка натисни на повіки.
3. Подивись спочатку праворуч, а відтак ліворуч, потім угорувниз.
4. Постав пальчик перед собою на відстані 25 сантиметрів, подивись спочатку на пальчик, а потім – на віддалені від тебе предмети за вікном.
5. Швидко покліпай повіками протягом однієї хвилини.

- Якщо ви регулярно робитимете таку гімнастику для очей, збережете зір і гарне самопочуття.

Фізкультхвилинка.

Раз – присіли, два – піднялись,
Хай мужніє наше тіло (кілька разів)
Хто старався присідати,
Може вже відпочивати.

V. Закріплення вивченого

1. Робота з малюнками.

- Перевірте себе, чи ви дбайливо ставитесь до свого здоров'я. позначте відповідною цифрою яблуко, якщо ви дотримуєте тієї чи іншої умови. Скільки яблук «виросло» на вашій яблунці?

- Якщо ваша яблунка зародила не дуже рясно, поміркуйте, що потрібно змінити у своєму способі життя.

2. Узагальнення вивчених правил дбайливого ставлення до здоров'я.

- Пригадаймо казку про квіточку-семицвіточку. Щоб здійснилося бажання, треба було зривати одну пелюстку. Подібна квіточка розцвіла і в нас. Лише здійснює вона одне бажання – рости здоровим. А щоб воно збулося, слід добре запам'ятати і виконувати правила, записані на пелюстках квіточки. Зірвемо по черзі пелюстки і прочитаємо ці правила.

Діти зривають пелюстки і читають написане.

1. Жити в чистоті.
2. Дотримувати режиму дня.
3. Робити ранкову гімнастику.
4. Займатися спортом.
5. Правильно харчуватися.
6. Частіше бути на свіжому повітрі.
7. Позбуватися шкідливих звичок.

VI. Підсумок заняття

- Що означає «жити в чистоті»?

- Чому для зміцнення здоров'я важливо дотримуватися режиму дня?

- Як потрібно харчуватися?

- Які звички є шкідливими для здоров'я?

- Скільки часу можна працювати за комп'ютером чи переглядати телепередачі?

На завершення скажу вам:

Бережіть здоров'я власне,
Поки є на це ще час.
Бо життя таке прекрасне
І воно одне у нас!

Заняття 31

Тема: Право на безпечне довкілля. Чому треба берегти природу? Як природа впливає на здоров'я людини?

Мета: Формувати в учнів поняття про навколишнє середовище. Сприяти усвідомленню того, що людина – це частинка живої природи і між ними відбувається взаємодія. Пояснити, яким небезпечним для довкілля може бути необережне поводження з вогнем. Вивчити основні правила пожежної безпеки під час відпочинку в лісі. Виховувати в учнів бережливе ставлення до природи.

Обладнання: малюнки про природу, про пожежу, лісові мешканці.

Хід заняття

I. Організаційна частина. Повідомлення теми і мети уроку

Поглянь, дитино, все довкола

Так щиро посміхається тобі:

І сонце, й небо, ліс і поле –

Ти теж у відповідь їм посміхнись.

Ти привітайся з днем чудовим,

Пташками, травами, струмочком голубим,

І знай: усе це є природа.

Її люби, примножуй, бережи.

Наш сьогоднішній урок присвячений навколишньому світові – світові, у якому ми живемо. Як зробити, щоб наше існування на Землі було безпечним для нас і для природи, що можемо зробити корисного для довкілля ми – маленькі школярі – ось тема нашої розмови.

II. Вивчення нового матеріалу. Формування в учнів поняття «навколишнє середовище», розповідь про взаємодію людини і природи

- Усе, що нас оточує – трава, дерева, квіти, повітря, річки, поля, будинки, машини – називається навколишнім середовищем і створене воно природою і людиною. Розгляньте малюнок на дошці. Розкажіть, як розуміти, що таке навколишнє природне середовище?

- Відшукайте фрагменти на малюнку?

- Усе, що тут зображено – створено природою. Вона дає людині все, що їй потрібно для життя. Спробуйте самі довести це. (Проводиться бесіда про те, як людина використовує природу, з чого виготовляє одяг, житло, меблі, як дістає їжу, чим дихає тощо.)

- Оскільки людина – це маленька частинка довкілля, нам потрібно навчитися спілкуватися з природнім середовищем, берегти Землю, на якій ми живемо, берегти її природні багатства, щоб їх вистачило надовго, навчитися безпечному поводженню в навколишньому світі, аби не завдати шкоди ні собі, ні природі.

Все на землі нам треба берегти:

І птаха, й звіра, і оту травину.

Не чванься тим, що цар природи ти,

Бо врешті, ти – лише її частинка.

III. Бесіда про одну з найбільших небезпек для навколишнього середовища – вогонь

- Однією з найбільших небезпек для людини і для навколишнього природного середовища є вогонь. Пожежі завдають великих збитків, вони знищують величезні площі лісів, родючих земель, а разом з тим втрачається безліч плодів, ягід, грибів, лікарських трав, гинуть тварини, а деколи й люди.

- Чому про вогонь кажуть, що він «їсть»? Їжа вогню – те, що він захоплює. І що більше займається речей, то більше розгоряється вогонь.

IV. Робота в групах. Складання розповіді за малюнком

- Доволі часто причиною пожеж є розпалене або недбало погашене вогнище.

- Розгляньте уважно малюнки на дошці. У якій послідовності відбулися події? Розкажіть, що зображено на кожному малюнку.

- Складемо коротку розповідь про те, що трапилося у лісі.

(Був спекотний літній день. Діти прийшли в ліс на відпочинок. Там розвели багаття. Награвшись досхочу, діти повернулись додому. Багаття ж залишилося не загашеним. Вітер розніс іскри, які підпалили довкола суху траву, потім загорілися кущі, дерева, і в лісі зчинилася пожежа.)

- Яким ви уявляєте закінчення цієї розповіді?

- З якими словами поради звернулися б до своїх ровесників?

Фізкультхвилинка

Вийшли діти у лісок,
Заглянули за дубок.
Побачили зайчика,
Поманили пальчиком (діти виконують рухи).
Зайчик, зайчик, пострибай,
Свої лапки виставляй (діти стрибають і
тримають руки вперед).
Почав заєць танцювати (всі танцюють),
Малих діток забавляти.
Разом з зайчиком скоріше
Потанцюєм веселіше (діти продовжують
танцювати).

V. Вивчення правил пожежної безпеки під час відпочинку у лісі

- Ось ці мешканці лісу, які врятувалися від пожежі, надіслали вам телеграму. Вони сподіваються, що ви запам'ятаєте їхні поради і надалі будете обережними в поводженні з вогнем.

Телеграма!

Всім! Всім! Всім! Надтермінова!

Усіх, хто нас чує, - благаємо, не розпалюйте вогнищ у лісі. Суха трава, минулорічне бадилля спалахують наче порох, загасити їх доволі важко. Якщо ж є необхідність розвести вогнище, знайдіть захищене від вітру місце і вирийте прямокутну ямку завглибшки 15-20 см. Наберіть у пластмасову пляшку води і поставте поряд. Лише тоді розпалюйте вогнище. Якщо ви збираєтесь додому, вогнище ретельно загасіть водою, засипте землею.

Діти! Вивчіть правила пожежні,

Будьте завжди обережні.

Знай хай дитина кожна –

Жартувати з вогнем не можна!

Ваші менші друзі – мешканці лісу.

- Ось таку телеграму надіслали звірята. Я ж лише додам: якщо в лісі ви почули запах диму, стривожені крики птахів – це ознака пожежі. Треба негайно вийти із зони вогню. А вийшовши з лісу, якнайшвидше повідомте дорослих або зателефонуйте 01.

VI. Закріплення вивченого

- Чому не варто залишати вогонь без нагляду?
- Що вам радили зробити з вогнищем лісові мешканці?

1. Робота з роздатковим матеріалом.

- Розфарбуйте будиночки поросят. А розфарбовуючи, поміркуйте, із чого «збудувало» хатку кожне поросятко?

- Кому з них пожежа загрожує найменше? Чому?

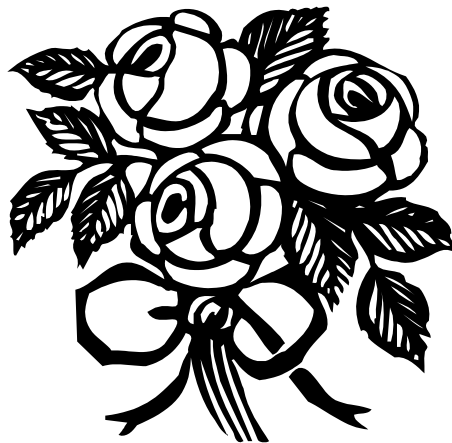
(Найменше загрожує небезпека поросяткові, у якого кам'яний будиночок, збудований біля ставка, облаштований вогнегасником, бочкою з водою, пожежною драбиною).

VI. Підсумок заняття

Гра «Мікрофон»

- Про що ми говорили на сьогоднішньому уроці?
- Поясніть, чому так кажуть: сірник маленький – біда велика.
- Пам'ятайте: з вогнем жарти небезпечні!

Заняття 32

Тема: Право на достатній життєвий рівень.

Мета: Уточнити й розширити уявлення дітей про працю дорослих. З'ясувати, як прибирати квартиру, домашні обов'язки учнів. Розкрити поняття «відпочинок». Виховувати повагу до робочої людини. Розвивати бажання самому трудитись.

Обладнання: ребус, карточки із словами.

Хід заняття

I. Організаційний момент. Повідомлення теми і мети уроку

На світі білому єдине,
Як і Дніпрова течія,
Домашнє вогнище родинне,
Оселя наша і сім'я.

В щасливі і в тяжкі години,
Куди б нам не стелився шлях –
Не гасне вогнище родинне,
В людських запалене серцях.

II. Вивчення нового матеріалу

1. Розповідь учителя.

Навколо вас усі працюють, усі прагнуть зробити щось корисне для людей, для своєї країни. І ви також не можете лишатися осторонь.

Постійно беріть участь у тій дрібній, проте дуже потрібній повсякденній роботі, яка проводиться щодня в школі, вдома, у вашій родині.

Повірте, перша-ліпша робота, якщо вона йде на лад і, головне, якщо вона потрібна людям, завжди буде для вас джерелом радості і гордості.

Великий вплив на життя людини мають побутові умови, особливо стан її життя, тобто умови для домашньої праці, відпочинку, сну...

Яким повинно бути наше житло? Які гігієнічні вимоги ставляться до нього? Як його прибрати, щоб було затишно, чисто?

2. Питання до учнів.

- Чи знаєте ви, як треба прибирати свою квартиру?
- Що зробити спочатку, а що – потім?

3. Продовження розповіді.

Найдорощі люди, які оточують кожного з нас, - це члени сім'ї: дідусь, бабуся, тато, мама, сестри і брати.

Кожна дитина повинна допомагати батькам, бабусям і дідусям. Члени сім'ї повинні піклуватися про здоров'я один одного. Діти і внуки повинні проявляти турботу про дідусів і бабусь.

- Розкажіть, що ви навчилися робити самі.
- Як розподіляються обов'язки у вашій родині?
- Як ви допомагаєте своїм батькам?

4. Кожна дитина має право на любов та піклування.

- Відгадайте ребус.

7 Я

- Закінчіть речення.

Вдома мені найкраще тому, що _____

На мої питання завжди відповідь _____

Завжди допоможе виконати завдання _____

5. Бесіда про відпочинок.

У вашому режимі дня передбачено відпочинок. Найкращим відпочинком є зміна одного виду діяльності іншим. Для вас, учнів основним видом діяльності є навчання. Після навчання найкращим відпочинком для вас будуть рухливі ігри, плавання, катання на велосипеді, самокаті, на лижах, санчатах, фізична праця на свіжому повітрі.

Таким чином, відпочинок – це не безділля, а цікаво і корисно проведений час.

6. «Кожна дитина має право на повноцінне життя».

- Яке життя вибрали би ви? Підкресліть.

Щасливе, активне, нудне, важке, цікаве, легке, чесне.

- Складіть перелік якостей людини, які можуть принести щастя у житті.

7. «Кожна дитина має право на ім'я і на громадянство».

Кожен знає, що в дитини
Має бути Батьківщина.
І дівчисько, і хлоп'я
Мають право на ім'я.

- Коли з'являється у людини ім'я?
- Чи може людина жити без імені?
- Про які риси говорять ці імена? Яке з цих імен підходить кожному з вас?

Помагаймо

Поспішайко

Невмійко

- Поясніть прислів'я.
Нема без кореня рослини,
А нас, людей, - без Батьківщини.
(Обговорення відповідей учнів).

Фізкультхвилинка

Час наступає взятись за діло

І повернутись вправо і вліво.
Двічі «наліво», двічі «направо» -
Зробимо чітко, діти, цю вправу.
Двічі «наліво», двічі «направо» -
Будемо мати гарну поставу.

III. Закріплення вивченого

Поясніть прислів'я

Маленька праця краща за велике безділля.

Бджола мала, а й та працює.

Не відкладай на завтра те, що можна зробити сьогодні.

У чепурній оселі і життя веселе.

IV. Підсумок заняття

Гра «Мікрофон»

- Що ви запам'ятали із почутого на сьогоднішньому уроці?

Заняття 33

Тема: Жорстокість та насильство – забороняються.

Мета: Пояснити учням правила поведінки при зустрічах із незнайомими людьми. Вчити дітей, до кого і як потрібно звертатися за допомогою коли заблукали. Закріпити знання домашнього та робочого номерів телефонів батьків. Виховувати вміння зосереджено, без паніки виходити зі скрутного становища.

Обладнання: малюнки із героями казок.

Хід заняття

I. Організаційна частина. Повідомлення теми уроку

- На попередніх уроках ми обговорювали небезпеки, які можуть трапитися на вулиці через недотримання правил дорожнього руху і неправильний вибір місць для розваг. Тема нашої наступної бесіди – небезпека зустрічі з незнайомими людьми та заборона жорстокості і насильства над дітьми.

II. Вивчення нового матеріалу

1. Розповідь вчителя.

- Як у казках і мультфільмах є герої добрі і злі, так і в справжньому житті є порядні та непорядні люди.

Порядні люди чесно працюють, нікого не обдурюючи і не кривдячи. А непорядні – це злодії, рекетири, шахраї, грабіжники – усі ті, хто живе за рахунок брехні або насильства. Зустріч із такими людьми є небезпечною для будь-кого, а, значить, і для вас. Тому запам'ятайте правило: на вулиці ніколи не розмовляйте з незнайомими людьми, а тим більше не приймайте їхні

пропозиції.

2. Робота над малюнками.

- Про те, що не варто довіряти незнайомим, нас застерігають і герої казок.

- Розгляньте малюнки на дошці. Пригадайте назви казок, які вони ілюструють.

- Чому півник потрапив в небезпеку?
- Якого правила він не дотримав?
- Як лисичці вдалося його виманити з хатинки?
- Хто порятував півника?
- Яке нещастя спіткало Червону Шапочку?
- Як вовк обманув бабусю?
- Розкажіть, чим закінчилася ця історія?
- Як коту Базилію і лисиці Алісі вдалося заманити Буратіно на «Поле чудес»?
- Що Буратіно зробив не так?
- Чи піддалися на вмовляння незнайомця і кривдник а вовка маленькі козенята – вони подумали, що це повернулася їхня мама і відчинили двері. Та чи всі козенята були необачними?
- Як закінчується казка?
- У казках добро перемагає зло, та, на жаль, у житті так буває не завжди.
- Чого вчать нас згадані казки?
- Як потрібно поводитися з незнайомцями?

3. Продовження розповіді вчителя.

На жаль, не всі діти в нашій країні щасливі. Є випадки, коли їх принижують, жорстоко карають, примушують тяжко працювати, жебракувати або красти. Трапляються і насильства над дітьми. Знайте, ці дії, хто б їх не чинив – батьки, родичі, опікуни, вчителі, знайомі чи не знайомі люди, - незаконні. Дитина не винна у тому, що з нею поводяться жорстоко, не повинна цього терпіти і має право шукати захисту в держави.

4. Робота в групах.

Допоможіть дітям знайти можливі виходи із скрутного становища. Поясніть, чому ви обрали такий варіант. Спробуйте уявити, що може статися в інших випадках.

- Що повинна зробити дитина, якщо з нею жорстоко поводяться удома?
- Що слід робити, коли хтось примушує красти з дому гроші, речі і віддавати їх чужим людям?

5. Жодна дитина не повинна бути жертвою насильства або війни.

Зараз у нас у світі дуже багато гарячих точок, де йдуть війни. Там діти потерпають від насильства, розрухи, голоду, холоду. Там помирають діти, їхні близькі й знайомі, залишаються інвалідами, сиротами.

Діти білолиці,
Діти чорношкірі –
Мріємо усі ми
Про життя у мирі.
В щасті, без війни,
Без ракет, без бомб –
Не іграшки вони!
Розваг веселих є у нас багато,
Ми любимо читати, грати, танцювати.

6. Бесіда «Що робити, коли ви заблукали?»

Якщо ви загубилися, ніколи не потрібно панікувати, а подумати, можливо, у вас є телефонна картка, а поряд знаходиться телефон-автомат?

- Хто з вас пам'ятає номер телефону до себе додому, на роботу до своїх батьків, бабусі, дідуся? Якщо можливості зателефонувати у вас немає, можна звернутися за допомогою до міліціонера, продавця в магазині, службовця в метро або на вокзалі.

- А до кого не варто звертатися за допомогою?

Фізкультхвилинка

Готуємось, друзі, до нової вправи:
Сплетені пальці за голову ставим.
Ось і готовий дружний наш клас:
Руки вгору підняти на «раз»,
«Два» - опускаєм, вдихаєм,
Наче той котик, хребет вигинаєм.

III. Закріплення вивченого

- Чи можна дітям вашого віку гуляти ввечері, коли темно? Чому?

- До кого можна звернутися, якщо ви заблукали у місті чи загубилися на вокзалі?

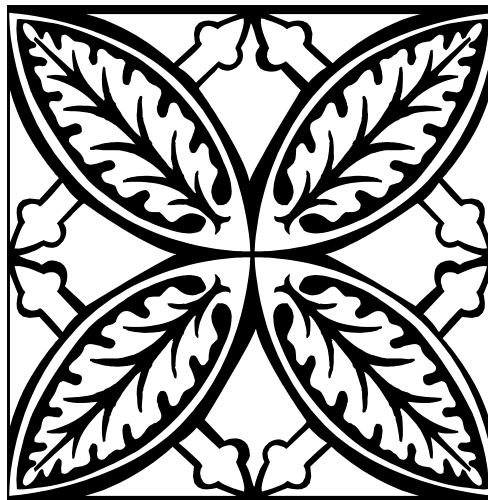
- Що повинна зробити дитина, коли з нею жорстоко поводяться удома?

- Що слід робити, коли хтось примушує красти з дому гроші, речі?

IV. Підсумок заняття

Гра «Мікрофон».

- Що нового ви дізналися на сьогоднішньому уроці?

Заняття 34

Тема: Право на освіту. Ти в школі, щоб отримати знання.

Мета: Навчати учнів дотримувати основних правил навчальної праці та поведінки у школі; продовжувати формувати знання про правильне положення тіла, рук, ніг під час сидіння за партою. Розповісти про права дітей на освіту. Виховувати свідоме розуміння того, які негативні наслідки може спричинити недотримання правил особистої безпеки в школі.

Хід заняття

I. Організаційна частина. Повідомлення теми і мети уроку

Дзвіночок дзвонить – дзень! дзень! дзень!

Вже білий день, вже білий день.

Дзвіночок дзвонить – бам! бам! бам!

Добридень чемним школярам!

- Я не дарма почала урок зі слів відомої пісеньки. Адже ви вже школярі, а не дошкільнята. А якщо ви навчаєтесь у школі і є членами великої учнівської родини, то повинні знати і виконувати правила організації навчальної праці, вміти правильно сидіти за партою, тримати ручку і олівець, розміщувати навчальне приладдя на робочому столі, дотримуватись безпечної поведінки в навчальному закладі. Дещо ви вже знаєте, про інше – цікаве і потрібне – дізнаєтесь на сьогоднішньому уроці.

Кожна дитина повинна ходити до школи. Але освіту потрібно здобувати наполегливою працею. Вона просто не дається.

Була у діда внучка –
Великая «Чомучка»,
Від ранку й до обіду
Нема спокою діду.

Куди повзе мурашка?
А як росте ромашка?
Куди зникає сонце?
Хто загляда в віконце?

Внучка дуже приставала до дідуса із запитаннями. Дідусь не витримав і сказав: «Знання лише тоді ціняться, коли здобуваються трудом».

II. Мотивація навчальної діяльності. Актуалізація опорних знань учнів

1. Розповідь про появу шкіл.

Слово «*школа*» походить із давньогрецької мови. У греків школи з'явилися дві тисячі сімсот років тому. Це були заняття у вільний час, які називали школою. «*Школа*» у перекладі з грецької означає дозвілля.

Школи були різні. У кожній з них вивчали певні предмети. Спочатку навчалися лише хлопчики, вони ходили до школи, в якій їх навчали писати, читати, рахувати. З цієї школи вони переходили до іншої, де навчали їх співів, музики, поезії. Завершувалося навчання в школі, яка готувала майбутніх воїнів.

У нас школи з'явилися лише тисячу років тому. Потім почали навчати і дівчат, але були окремі школи для хлопчиків і для дівчаток.

2. Бесіда про основні вимоги до положення тіла під час сидіння.

- Батьки завжди бажають своїм дітям бути здоровими, розумними і щасливими. Відправляючи вас у школу, вони сподіваються, що ви будете слухняні, добре оволодіватимете знаннями і не спричините шкоди своєму здоров'ю. адже успіхи у навчанні доволі тісно пов'язані зі станом вашого здоров'я та фізичного розвитку.

Звичайно, у школі про вас піклуються вчителі та вихователі. Але чимало залежить від вас самих. Скажімо, якість і швидкість вашого письма, читання залежить від того, як ви сидите за партою, чи правильно тримаєте ручку, чи дотримуєтесь порядку на робочому столі. Із цими правилами ви вже знайомі. Пригадайте основні вимоги до положення тіла, ніг і рук під час навчальної діяльності.

3. Робота в групах.

- Як потрібно сидіти за партою?
- Які заввишки повинні бути стіл і стілець?
- Розкажіть правила розміщення рук і ніг під час сидіння?
- З якого боку повинно падати світло?
- Як ви гадаєте, чому так важливо дотримувати цих вимог?

III. Обговорення правил поведінки у школі

- Щоб навчання було успішним, слід дотримуватись і загальноприйнятих вимог поведінки на уроці. Нагадаю вам деякі з них.

1. На уроки приходьте вчасно, ніколи не запізнюйтесь.
 2. Поводьтеся чемно, вітайтеся з учнями, вчителями, батьками.
 3. На уроці не розмовляйте, уважно слухайте пояснення вчителя і відповіді учнів.
 4. Не вигукуйте, а підніміть руку, коли щось хочете сказати чи запитати.
 5. Підтримуйте лад на своєму робочому місці.
 6. Бережіть власне і шкільне майно. Не псуйте книжки, парти, стільці, стіни.
- Дуже важливим для особистої безпеки школярів є їхня правильна поведінка у школі під час перерв та після уроків.

Фізкультхвилинка

Раз! Два! Три! Чотири! П'ять!
Час прийшов нам спочивать.
Тож піднімем руки вгору,
Ніби глянемо на зорі.

А тепер всі руки в боки,
Як зайчата – скоки, скоки!
Десять, дев'ять, вісім, сім!
До роботи час усім.

IV. Закріплення вивченого на уроці

1. Відгадування загадки.

На базарі не знайти.
На вагах не зважити.

(Знання)

- А що таке «знання»?
- А де здобувають знання?

2. Букви переплутались. Складіть слова.

свіота _____ назння _____
колаш _____ тевчиль _____

- Скажіть, як треба ставитись до навчання?
- Чи можна засмучуватися, якщо щось не виходить?

Прочитайте вислів.

Не кажи «не вмію», а кажи «навчусь».

V. Підсумок заняття

Гра «Мікрофон»

- Про що ми говорили на цьому уроці?

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

1. Бахтінова О.В. Матеріали до уроків права. – Ранок, 2009.
2. Діптан Н.В. Я і Україна. – «Ранок», 2004.
3. Довідник для учнів «Мої права». – «Ранок», 2010.
4. Етичні бесіди в 1-4 кл. Бібліотека вчителя початкових класів.
5. Журнал «Початкова школа», - №8, 2006.
6. Журнал «Початкова школа». - №8, 2005.
7. Журнал «Розкажіть онуку», - № 21, 2004.
8. Журнал «Розкажіть онуку», - № 5, 2007.
9. Журнал «Розкажіть онуку», - № 6, 2008.
10. Журнал «Розкажіть онуку», - № 9, 2008.
11. Луховська Л., Лабащук О. Основи безпеки життєдіяльності. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2003.
12. Поліщук Н. Коли в серці живуть добринки. – «Мальва ОСО», 2004.
13. Рибальченко І.М. Супутник класного керівника. – «Основа», 2007.
14. Система виховання у початковій школі (за Національною програмою виховання МОН України) / упоряд. А.В.Михва, - Х., «Основа», 2011.
15. Яцук Г.Ф., Бабин І.І., Радкевич М.М. Основи здоров'я. – Тернопіль: Астон, 2004.